

ЎЗБЕКИСТОН АДАБИЁТИ ВА САЊЪАТИ

ЎЗБЕКИСТОН ЁЗУВЧИЛАР СОЮЗИ
ВА ЎЗБЕКИСТОН ССР МАДАНИЙАТ
МИНИСТРЛИГИНИНГ ОРГАНИ

1984
21 СЕНТЯБРЬ
№ 38 (2778)
ЖУМА

ЁЗУВЧИЛАР СОЮЗИ 50 ЁШДА

Ўзбекистон ССР Ёзувчилар союзи раёсатининг ССР Ёзувчилар союзи ва Ўзбекистон ССР Ёзувчилар союзи 50 йиллигига бағишланган тантанали пленуми президиумида.

ЎЗБЕКИСТОН ССР ЁЗУВЧИЛАР СОЮЗИГА

Азиз ўртоқлар!
Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитети Ўзбекистоннинг барча адабларини шонли байрам — Ўзбекистон ССР Ёзувчилар союзининг 50 йиллигига бағишлаган тантанали пленумида.

Республика ёзувчилар ташкилоти ўзининг ярим асрлик юбилейини совет халқи, шу жумладан Ўзбекистон меҳнаткашлари КПСС XXVI съездининг, КПСС Марказий Комитети кейинги Пленумларининг улуғвор режаларини, КПСС Марказий Комитети Бош секретари, СССР Олий Совети Президиуми Раиси ўртоқ Константин Устинович Черненконинг кўрсатмалари ва тавсияларини муваффақиятли бажариш учун зўр тайёр билан меҳнат қилган, шонли юбилей — Ўзбекистон ССР ва Ўзбекистон Компартиясининг 60 йиллигини меҳнатдаги янги муваффақиятлар билан нишонлашга интилаётган муҳим тарихий даврада нишонлаётганлиги жуда муҳим воқеадир.

Ярим аср илгари ташкил этилган Ўзбекистон Ёзувчилар союзи жонажон Коммунистик партия ва Совет ҳукуматининг ота-оналарамиз, СССР ва барча қардош республикалар Ёзувчилар союзларининг улкан ёрдами туфайли шонли ижодий йўлни босиб ўтди ва кўп миллатли совет адабиётининг таркибий қисми бўлиб, социалистик ва коммунистик қурилишнинг бадиий йил-номасини яратиб ишига, янги совет кишинини тарбиялаш ва социалистик турмуш тарзини қарор топтириш ишига муносиб ҳиссасини қўшмоқда.

Республикадаги бадиий сўз усталари ўтган 50 йил мобайнида яратган энг ахши асарлар миллион-миллион китобхонларнинг чўқур эътиборига сазовор бўлди ва халқи равишда социалистик маънавий маданият олтин фондидан ўрин олди.

Совет Ўзбекистонининг адаблари 50 йил ичида кўп иш қилдилар, аммо улар янада кўпроқ иш қилишлари керак. Улар тематикаси, жанрлари, услуби жиҳатидан ранг-баранг, гоёвий-бадиий хусусиятлари жиҳатидан юксак бўлган, партия ленинча миллий сийosatининг тантанасини, СССР халқларининг дўстлиги ва ўзаро ёрдамини, ажойиб совет воқелигини чўқур ва ёрқин

очиб берадиган асарлар яратишлари керак. Қардошларча ўзаро алоқаларини доим мустаҳкамлаш ва миллий маданиятларини ўзаро бойитиб бориш — ёзувчиларнинг шарафли ишлари.

Ўзбекистон Ёзувчилар союзи бундан буён ҳам социалистик реализм адабиётининг партиявийлиги ва халқчиллиги байрогини янада баланд кўтариш, бизга ёт бўлган буржуа идеологиясига қарши қатъий кураш олиб бориш, меҳнаткашларнинг марксизм-ленинча дунёқарошнинг шаклланишида адабиётнинг ролин тинмай ошқориб бориш, адабларини, хусусан ижодкор ёшларни тарбиялаш ва уларнинг профессионал маҳоратини юксалтириш тўғрисида ҳамisha ғамхўрлик қилиш лозим.

Республикада адабий танқид адабиётни янада ривожлантиришда катта роль ўйнайди. У бадиий ижода таъсир ўтказишнинг асосий методи бўлиб партия йўлини аниқлашга ошқориш, яратилган асарларга ўз вақтида чўқур ва принципиал баҳо бериш, чинакам талафити, новаторлик руҳидаги ишларнинг ҳаммасини қўллаб-қувватлаш керак. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети XVI пленуми талабларига мувофиқ бадиий сўзнинг бутун қуч-қуввати билан экономия ва социал ҳаёт тараққиётидаги салбий ҳодисаларни тезроқ аўқотишга, республикада энг яхши маънавий-психологик муҳитни вужудга келтиришга ҳар томонлама ёрдам бериш — адабларнинг бевосита бурчидир.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети республиканинг барча ижодкор зиялилари каби Ўзбекистон адаблари ҳам Ўзбекистон ССР ва Ўзбекистон Компартиясининг 60 йиллигини муносиб кутиб олишга тайёрланиб, ўзларининг бутун қуч, билим, ғайрат-шижоатини, бутун қалб ҳароратини жонажон партияга, халққа хизмат қилиш, мамлакатимизда коммунистик қурилишнинг улуғвор программасини муваффақиятли амалга ошириш ишига бағишлайдилар, деб қатъий ишонч билдиради.

ЎЗБЕКИСТОН КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИ
МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ

ПАРТИЯ БИЛАН, ХАЛҚ БИЛАН МАНГУ БИРГАМИЗ

ЎЗБЕКИСТОН ЁЗУВЧИЛАР СОЮЗИ

Ўзбекистон Ёзувчилар союзи 50 ёшда тугади. Бу шонли сана бутун мамлакат ёзувчилар союзининг ярим асрлик юбилейи билан бир вақтда тўғри келди. Улуғ пролетар ёзувчиси Алексей Максимович Горький бутун мамлакат ёзувчилар союзининг сарнашмасида турган эди. Унинг ёзувчи ишчилар синфининг, барча меҳнаткашлар халоско-

ри бўлган синфининг, бутун дунёда тинчликни сақлаб қол-лишга гаровон бўлган синфининг жангчисини, деб таърифлаган сўзлари ҳар бир сўз устаси китобхонлар билан қайси тилда сўзлашмасин унинг ижодий ётида шир бўлиб келмоқда. А. М. Горькийнинг мамлакат ёзувчилари I съездида «адаб-ларимизнинг «ҳар бири ўз халқи учунгина эмас, балки Социалистик Республикалар

ПРАВЛЕНИЕСИННИНГ ТАНТАНАЛИ ПЛЕНУМИ

Иттифокнинг ва автоном областларининг барча халқлари учун ҳам хизмат қилади» деган сўзлари Ўзбекистон Ёзувчилар отряди ижодчининг ҳам миллий, ҳам интернационал мазмунини жуда яхши ифода-лайди.

Ўзбекистон Ёзувчилар союзи барча авлодларга мансуб ёзувчилардан, бадиий адабиёт ҳамма турларининг ижодкор-лари — прозаиклар, шoirлар,

драматурглар ва танқидчилардан иборат 600 кишини бир-лаштиради. 17 сентябрь кунин Тошкент шаҳрида республика ижодий союзининг СССР Ёзувчилар союзи 50 йиллиги ва Ўзбекистон Ёзувчилар союзи 50 йиллигига бағишланган тантанали пленуми бўлиб ўтди. Пленумнинг Ўзбекистон халқ шоири Ҳайрулло Ҳайдаров

Давомий учинчи бетда

ЎЗБЕКИСТОН КОМПАТИЯСИ

МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИДА СУҲБАТ

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари И. Б. Усмонхўжаев 19 сентябрь кунин Осиё ва Африка Ёзувчилари уюшмасининг Бош секретари Алекс ла Гумани қабул қилди.

Дўстона суҳбат вақтида меҳмонга КПСС XXVI съезди қарорларини амалга ошираётган, Ўзбекистон ССР ва Ўзбекистон Компартияси ташкил этилганлигининг 60 йиллигини муносиб нишонлашга ҳозирлик қўраётган республика меҳнаткашларининг ишлари тўғрисида сўзлаб берилди. Республика Ёзувчилари ўз асарлари билан тинчлик, халқлар дўстлиги олижаноб гоёларини қарор топтиришни ўзларининг бош вазифаси деб биллаётганликлари, Осиё ва Африка адаблари билан алоқаларини доимо мустаҳкамла-

ётганликлари таъкидлаб ўтилди. Шу кунларда республика ёзувчилари ижодий союзининг 50 йиллиги кенг қўламада нишонланмоқда.

Бизнинг ёзувчилар хара-кати қатнашчилари, деди Алекс ла Гума, Ўзбекистон адабларининг уюшма фаолиятига қўшаётган фойда катта ҳиссасини юксак кадрламоқдалар. Уюшма бундан чорак асрдан кўпроқ вақт муқаддам Ўзбекистон дёбирида бунёдга келган эди. Биз Тошкентни ўз уйимиздек қўра-миз. Тошкент руҳи, типчи-лик ва дўстлик руҳи прогрессив адабларнинг бутун планета халқлари бахт-саодати йўлидаги курашнинг рамзи бўлиб абадий хизмат қилаверади.

Суҳбатда Ўзбекистон Ёзувчилар союзи правление-сининг биринчи секретари С. Азимов иштирок этди.

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Фармони

ЎЗБЕКИСТОН ЁЗУВЧИЛАР СОЮЗИНИ

ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ

ПРЕЗИДИУМИНИНГ ФАХРИЙ ЕРЛИГИ БИЛАН

МУКОФОТЛАШ ТЎҒРИСИДА

Ўзбек совет адабиётини ривожлантириш соҳасидаги катта хизматлари, меҳнаткашларини коммунистик руҳда тарбиялашда актив иштирок этганлиги учун ва ташкил этилганлиги 50 йил тўлиши муносабати билан Ўзбекистон Ёзувчилар союзи Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Фахрий ёрлиғи билан мукофотлансин.

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Раиси
О. САЛИМОВ

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Секретари
Г. ҲАЙДАРОВА

Тошкент шаҳри,
1984 йил 17 сентябрь

СОВЕТ ИТТИФОҚИ КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИГА, КПСС МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ БОШ СЕКРЕТАРИ, СССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИНИНГ РАИСИ ЎРТОҚ КОНСТАНТИН УСТИНОВИЧ ЧЕРНЕНКОГА

Биз, Ўзбекистон ССР Ёзувчилар союзи правлениесининг Бутуниттифок ва республика ёзувчилар ташкилотларининг 50 йиллигига бағишланган тантанали пленуми қатнашчилари Ўзбекистоннинг барча адаблари номидан қизғин савом қўллаймиз ва бизнинг тўғримида, совет халқини маънавий жиҳатдан му-тасили ўстириш ҳақида, унинг кўп миллатли улуғ социалистик маданиятини яшатиш тўғрисида ота-оналар тинмай ғамхўрлик қи-лаётганликлари учун жонажон Коммунистик партияга, унинг ленинчи Марказий Комитетига, Сийсий бюрого ва муқтарам Константин Устинович, шаксан Сизга сийсий ташаккур ва мин-тдорчилигини изҳор қиламиз.

Бизнинг пленумимиз Ўзбекистон меҳнаткашлари бутун мамла-кат билан биргаликда партиянинг XXVI съезди ва КПСС Мар-казий Комитетининг кейинги Пленумлари белгилаб берган буюк социал-иқтисодий программани амалга ошириш соҳасида зўр сийсий кўтаринкилик ва ғайрат-шижоат билан меҳнат қилаёт-ган, республикамизнинг ва Ўзбекистон Компартиясининг шонли 60 йиллигини коммунистик қурилишнинг ҳамма соҳаларида янги муваффақиятлар билан нишонлашга интилаётган муҳим бир пайтда ўтмоқда. Республика адаблари ҳам ана шу умумхалқ ишига ўзининг муносиб ҳиссасини қўшмоқда.

50 йил муқаддам ташкил этилган Ўзбекистон Ёзувчилар союзи адабларнинг тўроқ гуруҳларини бирлаштирди. Ҳозирги вақтда унинг сафларида партия ишига фидокорона содиқ бўлган, халқ тақдир билан, унинг орзу-тихаклари, порлоқ идеаллари билан қамбарчас боғланган санъаткорлардан қарийб 600 киши бор.

Биз бундан буён ҳам ўз ёзувчилар ташкилотимизни мустах-камлаб, гоёвий бирлик ва жанговарликни бутун қоралар билан ошираверамиз, бизнинг ораимизда юксак ижодий активлик, ў-заро талабчанлик ва ўз ичидимиз учун масъулиятни ҳис этиш вазиятини қарор топтиришга сабот-матонат билан эришаверамиз.

Ўзбек совет адабиёти Коммунистик партиянинг, СССР халқ-лари интернационализми, ленинча дўстлигининг самарасидир. Унда қардош адаблар ва аввало, рус адабиётининг ўзаро боғлиқлиги жароёнларининг олижаноб таъсири остида адабий ижоднинг қадимий прогрессив аъёнлари ва ҳозирги ютуқлари бирига қўшилиб кетди. Ўзбек совет адабиёти кўп миллатли совет адабиёти хазинасига ҳиссасини қўшмоқда. Биз ўз ижодий таъ-килотимизнинг 50 йиллик юбилейини нишонлаш экинчи, ютуқ-ларимиз билан фархланимиз, аммо шу билан бирга камчили-ларини ҳам эсдан чиқармаймиз, бизнинг олдимизда партиянинг XXVI съезди, КПСС Марказий Комитетининг 1983 йил июнь Пленуми ва кейинги Пленумлари илгари сўрган катта ва масъу-лиятли вазифалар турибди. Бутун қуч-ғайрат ва талантимизни партиянинг ҳаёتبаш ролин гоёвий ва бадиий жиҳатдан юк-сак даражада ёрқин кўрсатиб берадиган, ишчилар синфини, кол-хозчи деҳқонларни ва зиялиларини улуғлайдиган, СССР халқла-рининг коммунистик бунёдкорлиги, интернационализми ва дў-

лиги пафосини ёратадиган янги асарлар яратишга бағишлаш, со-вет турмуш тарзини қарор топтириш, коммунизм қурувчилари-нинг олижаноб интилоқлари ва маънавий дунёсини қуллаш — бизнинг муқаддас бурчимиздир. Биз ўз ижодимизда халқчил-лик, партиявийлик принципларини қатъий туриб изчиллик билан ҳимоя қилиб келдик, ҳимоя қилаверамиз ва ривожлантиравер-амиз, СССР ёзувчиларининг биринчи съездида эълон қилинган социалистик реализмнинг тўғри ва сингалган методига амал қи-лаверамиз, халқ учун ижод қиламиз, халқ манфаатлари билан яшаймиз, ҳимоя меҳнаткашлар оmmas ўртасида бўлиб, меҳ-нат коллективлари билан алоқаларини мустаҳкамлашга, ислохот тадбирлари тақозо этган катта ва мураккаб вазифаларни ҳал этишда мактабга доим ёрдам бераверамиз.

Ҳозирги кунда ёзувчилар Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг XVI пленумида очиб ташланган салбий ҳодиса-ларга қарши курашни янада кучайтиришни, яхши маънавий-пси-хологик вазиятни мустаҳкамлашга актив ёрдам беришни ҳам ўзларининг муҳим бурни деб билдилар.

Халқаро вазият кескинлашган, империализм қуролланиш пой-гасини авж олдириб, инсониятни бутун жаҳон микёсида ядро фалокати ғирдобига туширишдан иборат телаварча сийсий ўтказавётган ҳозирги шароитда биз, адабиёт арбоблари ўзи-мизнинг юксак масъулият ва граждонлик бурчимизни жуда ях-ши англаймиз. Сийсий ёндашми, пролетар интернационализми байрогини янада баланд кўтариш, гоёвий эътиқод ва таланти-мизнинг бутун қуч-қувватини ишга солиб, манфур буржуа идео-логиясига, ғарб пропагандасига қарши, милитаризмнинг ваҳ-шиёна кирдиқорларига қарши кураш олиб бориб, тараққиётлар-вар барча қучларнинг, яхши ниятдаги барча кишиларнинг ёр юзи-де тинчлик иш учун олиб бораётган олижаноб курашда улар-ни жишлантиришга актив ёрдам бериш бизнинг граждонлик бурчимиздир. Республика ёзувчилари кўп миллатли бутун совет адабиёти закиллари билан бир қаторда бундан буён ҳам ҳо-зириг змонда энг муқтабар ва энг таъсирчан адабий оқим бў-лиш Осиё ва Африка Ёзувчилари уюшмасининг фаолиятида ак-тив қатнашавердилар.

Биз жонажон партияимизни, ленинчи Марказий Комитетни, Сийсий бюронини, муқтарам Константин Устинович, Сизни иш-тириб айтмаймиз, Ўзбекистон ёзувчилари ҳамisha марксизм-ленин-ча гоёларини садоқат билан амалга ошириб келдилар ва бундан буён ҳам худди аманга олишавердилар. Коммунистик партия ва совет халқининг иш учун коммунизм тантанаси учун тинмай курашиб келдилар ва бундан буён ҳам кураш-верадилар.

ЎЗБЕКИСТОН ССР ЁЗУВЧИЛАР СОЮЗИ
ПРАВЛЕНИЕСИ ТАНТАНАЛИ
ПЛЕНУМИНИНГ ҚАТНАШЧИЛАРИ

Ўзбекистон ССР Олий Совети

Президиумининг Фармони

ЎРТОҚ Х. Н. НАЗИРОВ
[ХАКИМ НАЗИРГА
ЎЗБЕКИСТОН ССР
ХАЛҚ ЁЗУВЧИСИ
ФАХРИЙ УНВОНИ
БЕРИШ ТЎҒРИСИДА]

Ўзбек болалар адабиётини ривожлантиришдаги катта хиз-матлари, ёш авлоднинг комму-нистик руҳда тарбиялашдаги актив иштироки учун ва Ўзбе-кистон Ёзувчилар союзи таш-кил этилган кунининг 50 йил-лиги муносабати билан Ёзувчи ўртоқ Хаким Назировни Х. Назиров (Хаким Назиров)га «Ўзбе-кистон ССР халқ ёзувчиси» фахрий унвони берилсин.

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Раиси
О. САЛИМОВ
Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Секретари
Г. ҲАЙДАРОВА
Тошкент шаҳри,
1984 йил 17 сентябрь.

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Фармони

ЎРТОҚ А. А. УДАЛОВНИ ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИНИНГ ФАХРИЙ ЕРЛИГИ БИЛАН МУКОФОТЛАШ ТЎҒРИСИДА

Адабиёт соҳасидаги хизматлари учун ҳамда туғилган ку-нига етмиш йил тўлиши муносабати билан Ёзувчи Александр Андреевич Удалов Ўзбекистон ССР Олий Совети Президи-умининг Фахрий ёрлиғи билан мукофотлансин.

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Раиси
О. САЛИМОВ
Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Секретари
Г. ҲАЙДАРОВА
Тошкент шаҳри,
1984 йил 19 сентябрь

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Фармони

ЎРТОҚ В. С. ПАРМУЗИНИНГ ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИНИНГ ФАХРИЙ ЕРЛИГИ БИЛАН МУКОФОТЛАШ ТЎҒРИСИДА

Адабиёт соҳасидаги хизматлари учун ҳамда туғилган ку-нига олтимиш йил тўлиши муносабати билан Ёзувчи Борис Сергеевич Пармузин Ўзбекистон ССР Олий Совети Президи-умининг Фахрий ёрлиғи билан мукофотлансин.

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Раиси
О. САЛИМОВ
Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Секретари
Г. ҲАЙДАРОВА
Тошкент шаҳри,
1984 йил 19 сентябрь.

ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИДА

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми Ўзбек совет ада-биётини ривожлантиришда-ги хизматлари учун ва Ўзбе-кистон Ёзувчилар

димини фахрий унвони берди.

Республика ёзувчилардан бир гуруҳи Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Фахрий ёрлиғи билан муко-фотланди.

АКТУАЛ ИНТЕРВЬЮ

Бутун Ҳамза номидаги Ўзбек давлат академик драма катта театрида Афғон Навдари драма театрининг спек-такллари намойиш бошланади.

Шу муносабат билан театр директори ва бош режис-себри Абдулҳамид ЖАЛИЕ мухбиримизга қуйидагилар-ни сўзлаб берди:

Афғонистонлик санъаткорлардан бир гуруҳи.

ДЎСТЛИК ГАСТРОЛИ

— Шу кунларда ижодий коллективимизнинг Совет Иттифоқи бўйлаб гастролла-рини қизғин давом этмоқда. Куни неча Туркменистон

ССРдан келдик. Республика пойтахти Ашхобода беш-кун давомида катор спек-такллар намойиш этдик. Бутун Ҳамза номидаги

М. НУРИДИНОВ ФОТОСИ

Ўзбек давлат драма театрида таниқли афғон артисти Аса-дулла Ҳабибнинг «Тун ва қамчи» асари билан Ўзе-кистон ССР гастролли бошла-нади. Асарни профессор Би-сет саҳнага қўйган. Шунинг-дек, репертуаримиздан буюк пролетар ёзувчиси Максим Горькийнинг «Италия хақи-да эртанги» асари бўйича доктор Муҳаммад Нани Фархон ишқенироғида қилган «Она ҳақида афсона» бир пардали пьесаси ва немис драматурги Вервольф Брехт-ининг «Ҳонгу қонда ва бун-дан истиснолар» номли дра-малари ўрин олган.

Маълумки, ҳозир Афғо-нистон Демократик Респуб-ликасида Савр инкилобининг курашини қизғин давом эт-ляти. Театримиз ижодий кол-лективини ҳам инкилобчилар сафига мустаҳкам кураш-моқда. Хар бир янги саҳна асаримизда ақсидиллобчи-лар фаолияти кескин фаш-этилмоқда. Озодлик учун бошланган кураш албатта ниҳоятга етади. Бу ишда бизга қўшми Совет Итти-фоқи ақидан ёрдам бериляти.

Гастролларимиз туфайли туғилган дўстлик икки халқ-нинг маданий алоқалари ва театр санъати ривожига кат-та роль ўйнайди.

ЎЗБЕКИСТОН АДАБИЁТИ ВА САЊЪАТИ

ЎЗБЕКИСТОН АДАБИЁТИ ВА САЊЪАТИ

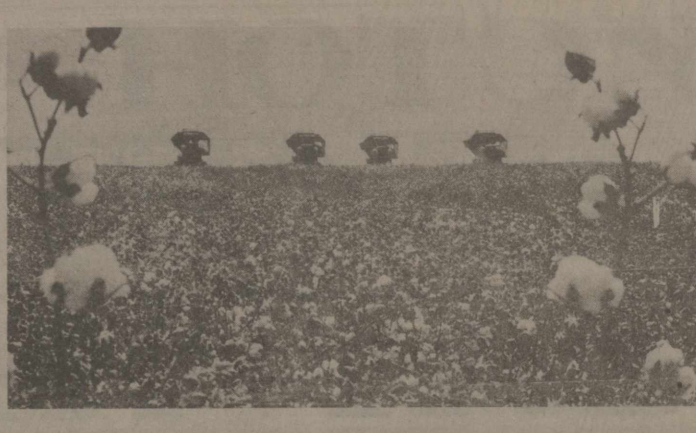
Республикада пахта далалида ҳосил йиғим-терим оммавий равишда бошлаб юборилди. Мухбиримиз Қашқадарь области пахта штабига телефон қилиб, бу ерда пахта йиғим-терим қандай бораётганини ҳақиқат сўради.

Шу кунларда Қашқадарь областининг бир қатор районоларида анъанавий қизил қарвонлар йўлга чиқди. Жумладан, яккабоғлик пахтакорлар ҳам дастлабки тонналарни давлатга топшириш учун район пахта тозалаш заводи томон йўлга чиқди. Бу йилги қизил қарвон орасида райондаги «Қизил юдуз», «Ленин учқуни», «Правда», «Коммунизм» ва бошқа ҳўжалиқларга қарашли машина, тракторлар бор.

Биринчи ҳосил. Унда деҳқоннинг эрта баҳордан қилган са-

ерга етказиб келди. Бунда райондаги барча пахтакорларнинг муносиб ҳиссалари бор. Айниқса, Хуррам Торқулов, СССР Олий Советининг депутаты Мухаббат Худойқулова бошлиқ бригадалар аъзолари, бу йилги қизил қарвонга катта ҳисса қўшдилар. М. Худойқулова бошқараётган илғор бригада район қизил қарвонига ўзларининг 7 тонналик пахталари билан келишди.

— Бу ҳали ҳамир учидан патир, дастлабки қадамлар, — дейди М. Худойқулова. — Орзуларимиз катта. Ниятларимиз пок. Партия ва ҳўкуматимиз пахтакорнинг машаққатли меҳнатини инсобиюта олиб, доимо ғамхўрлик қилиб келмоқда. Бу ғамхўрлик жавобан беришда аъзолари ҳам «паб-бай» деб жавоб беришмоқда.

Ўзбекистон ССР ва республика Компартиясининг 60 йиллиги нишонлаганида бу йилда қўмуқроғлик пахтакорлар давлатга 52 минг тонна пахта топиришга аҳд қилганлар. Шундан 75 фойда машиналарда териб олинди.

Сўрашларда: Қўмуқроғ районидан «Қизил Октябрь» колхозининг илғор меҳнатқўйи Худойер Жўраев.

Р. ЖўМАННОВ Фотолари

Ўзбекистон ССР халқ шоири, Ҳамза мукофоти лауреати Собир Абдуллоевнинг шахсий архивидан Ўзбекистон партия ва давлат арбоблари, шоир ва ёзувчилар, устоз санъаткорлар ҳамда бошқа таниқли кишилар ҳаёти ҳақида материаллар бор. Бу материалларнинг кўп қисmini ёзувчи «Ўтган тузилари, кўтган қўнларини» деб номланган автобиография романи учун тўплаган бўлиши мумкин. Афсуски, романининг баъзи бобларини ёзилган, ҳоло.

Материаллар орасида «Унутилмас ёшлик» сарлавҳали мақола мавжуд. Унда С. Абдулло синфдош дўсти Абдулла Набиевнинг ўсмирлик чоғлари, 1919 йили Қўқон шаҳрида ташкил этилган ёшлар союзи тўғрисидаги хотиралари ва ёш инқилобчилар босмачиларга қарши олиб бorgan курашлар ҳақида ҳаётийлик ҳикоя қилиди.

Мақола биринчи марта эълон қилинмоқда.

М. АБДУРАҲМОНОВА

етук, билимдон йигит-қизлар раҳбарлик қилар ҳам бу ёшлар ташкилоти тобора мустақимлашиб, ўз сафини кенгайтириб боради.

Шаҳар комсомолларининг олдинчи сафида бўлган Абдулла Набиев ёш бўлишга қарамай, ёшлар орасида тез танилди. Ўз ташкилотчилиги ва ишчанлик қўбилати билан обрў қозонди, мена ўшанган кўп ёшлар унга эргашиб, ўша йилларда комсомол сафига кириди.

Абдулла Набиев зўр, тадбиркор чекит эди. У бос-

Унутилмас ёшлик

Янги чорсудан кейин «Ноининг кўприги» деб аталувчи гузарнинг босиб, қозирги «Авраора» аталмиш кўчадан бир оз юргандан кейин аввал хароблашиб, кейинги йилларда ободлашиб кетган собиқ «Валихон тўра» маҳалласи, ундан ўтиб Навбахор айричили деб аталувчи икки кўча боши, яъни, Навбахор ва Тоғлиқ гузарларига олиб борувчи соя-сақини, обод гузарга борасиз. Бу маҳаллада қанчалар кўнлар, бодғорлар истиқомат қилардилар. Айрилиш гузаридан қатор чойхона, нонвўхоналар, баққол қўдугитари бўёқлардан дўқонлари шу атроф маҳаллардаги қосиб ва бодғорларга хизмат қилар эди.

«Валихон тўра» маҳалласининг нисби ўтганда кейин уш кўчада, ҳозир бўлиб, текислашиб, қисман шахсий ҳўжалиқларга айланиб кетган Аврот мачит бинида «Янги усул мактаби» номини олган татар мактабиди ўқир эдик. Бу мактабнинг «Янги усул мактаби» номини олишга сабаб, ўқувчиларнинг партауларда ўтиришлари, яъни ўқув асосларини ишла-тилиши ва хонаининг ёруғ, оқ, озодаллиги, ўқитувчи бул «Хафтияни» эмас, балки «Устозни аввал», «Устозни охири» деб она тилида ёзилган китобларни ўқитиши, ёди-риши, «Хисоб» деб аталган математика фанининг бош-лашидан дарс бериши ка-би янгилик билимларни ўргатиш эди.

Домламаз оренбурглик кекса ўқитувчи Ҳабидулла Донской бўлиб, у ишчининг ёрдамчилари бўлиш ёш ўқитувчи, ҳўрматли устоз Ҳанжон Хўжаевни биз ёш талабалар «Халфа» деб ата-дик. Биринчи синфдан бош-лаб Абдулла Набиев икки-мис бир партада ўтирар, бирга дарс тайёрлар ва бир-га ўқиб эдик. Абдуллохон нозин, бўйчан, оқ юз, кира бурун, доим кўлиб турувчи бола бўлиб, ортинча шўхли-кин севмас эди. Бу томондан иккинчи синфнинг характери-миз бир хил эди.

Кейинча Донской домла кексаяиб, ўз юртига кетиб қолгандан кейин Ҳанжон домла бизнинг домийи се-вибли муаллимимиз бўлиб қолдилар. Октябрь револю-циясини арафасида бу мактаб ёпилиб қолган бўлса ҳам, революциядан кейин бу мак-табимиз қайта тикланди. Қўқондаги биринчи совет мактаблари қаторидан муста-хўдам жой олди ва бизнинг муаллимимиз Ҳанжон Хў-жаев шаҳарнинг тўнчи со-вет ўқитувчилари — Хўжа-хон домла, Абдуваҳоб дом-ла, Пулатжон домла, Нурий домла ва бошқа устозлар қатори ўз педагогик ишини анчиқа бошлади, биз яна шу муаллимимизда ўқилиш да-вом эттирдик.

Абдулла Набиев билан яна бир партада, бир ёнда,

Собир АБДУЛЛА, Ўзбекистон ССР халқ шоири

Ўзбекистон ССР халқ шоири

мачиларга қарши курашда атрофига ялмонлиқ ёшларни тўлаб, улар орқали қиш-лоқларда босмачиларга қар-ши махфий кураш олиб бо-рар эди.

Шу ерда, бир муҳим фўже-аннинг шохиди сифатида, эслашга инсобиюта бериш-са. Ўша йилларда кerosин жу-да ноб нарса ҳисобланиб, ке-росини бозорда қаққон, кўп хонадонларда тутатиб қора-чирок ёқилар эди. Навбахор-лик совуғларнинг ўғли Ма-даминжон ҳам елкансига туноқа банка боғлаб қиш-лоқма-қишлоқ кerosинфу-рушлик қилар, унинг бу «танлаган ҳўнари»дан нори-зо бўлган тенгқўрларди «Ма-даминжонга бошқа касб қу-риб кетганими?» деб нои-ганлари қилинган эди.

Бир кун маҳалламизда кечки пайт Абдулла Набиев пайдо бўлиб ўзига яқин, сирдош комсомолларни бо-набам чақириб, бир елга тўлиди. Кечки куз изғир-и-ринлари бошланган вақт эди. Бу йилгишда тўта-стар-тмас комсомоллар мажмуд бўлиб, орамизда «кerosинфуруш комсомол» Мадаминжон ҳам ўтирар, баъзилар ўзаро шивирлаш-ди. «Бу мажлис Мадаминжи комсомолдан ўчирини учун бўлса керак!» деб тахминлар эдилар.

Мажлис тахминнинг акси бўлиб чиқди. Набиев босма-чиларга қарши курашларда комсомолларнинг фидоиро-ни ишлари ҳақида «Сўзлаб, ўнганларни ҳам курашга чақирди ва бу борада Ма-даминжоннинг Мингтўт қишлоғининг ёшлари билан бирлашиб босмачилар ун-сига ўт қўйишга ақойиб қаҳрамонлигини тилига олди. Кечаси тарқалдик, тонг пай-ти маҳаллада ваҳимали гап тарқалди:

— Мадаминжон деган чир-ройли, кerosинфуруш бола-ни кечаси босмачилар ун-сига тутиб чиқиб, Айрилиш гузаридан қасосининг қан-дасига қўй, гўштини ослан-дек, бўла-була қилиб қилиб, осиб кетди!»

Бу хабарни эшиттатқ, гу-зарга қандай бorganимиз билмай қолдик. Мадамин-жоннинг икки кўли, икки оё-ғи ва боши тангдан жудо қилинган, қонга беланган танаси ўрта қанаралда, икки ёнида бosh ва кўл-оёқлари қанора синида қатор ту-рар, атрофда зор учмас, биргина мушқин она бечора ерда туپроққа қорилиб, беҳўш ёттар эди!

МИНГТЎТ қишлоғи-даги бир чорхари, кенг меҳмонхонага кечалар хи-ватиди Эшмат қўрбонининг понсод ва йигитлари тўп-ланишар, қишлоқ ахли ҳис-обида машаит ва баэм ки-лишиб, тонг ёришганда тарқаб кетишар экан.

«Кerosинфуруш» Мада-

Ўзбекистон ССР халқ шоири

минжон бун пайқағач, қиш-лоқ ёшлари билан тил би-риктириб, меҳмонхона томи-га босилган похол орасида катта кerosин банкини яши-радилар ва унга Мадамин-жон кerosин ташиб тўлдир-ди, ўз режасини амалга ошириш пайига тушади, ке-чалардан берида яна меҳ-монхона чироғи ёқилиб ўр-тага саржини ўтин қаланади. Кирди-чиқдилар пайдо бў-лади. Бун пайқаган Мада-минжон ва унинг мингтўтлик ханфиқларини ишга тушиб, бирлари дарахтдан меҳ-монхона томига чиқиб, по-хол остига беришадилар. Ко-ларлари «меҳмонлар» кели-шию баэм чиқилиши пой-лайдилар.

Ярим кечада отлик куз-ғунлар қишлоққа кириб ке-либ, қадрлон меҳмонхонада яна ичкилик базминин бош-лайдилар. Одатда, қишлоқ меҳмонхоналарининг ўртада чорчўп деб аталувчи, шипи-ла тутиги бор тулхан жойи бўлар, шу чорчўпга қучоқ-қучоқ саржини ўтин қалаб, аланга атрофиди сўхбат қи-линар эди. Алангаси шип-ла қуриб ёнаётган тулхан атрофиди йигитлардан иборат халлақасарлар да-с-тухон атрофиди жўла қай-қай қилиб турган пайтларда Мадаминжон ва унинг дўст-лари эпчиллик билан меҳ-монхона уштанга кўлб ўпа-дилар. Шу пайт томдари шериқларига ишора били-либ қочиб кетадилар. Том-дари бола кerosин тўла банкани туйнукдан меҳмон-хона ўртасига алангага агарлиб, ўзини ерга тап-лайди ва у ҳам қўзлан қойиб бўлади. Меҳмонхона ичи алангага тўлади. Жон талвасасида ўзини эшикка юган кўришталалардан қочиб кутула олмади, аланга ичи-ла қолдилар.

АДАМИНЖОН бу маж-лисдан уч кун олдин қиш-лоқ ёшлари ёрдамида босмачилар тўласини тўла-тида жўла оғир, масъу-ла кўлиб вазибани бажариб кайтган эди. Аммо Абдулла Набиев бунга қилаб турол-мас. Мадаминжоннинг фўжеали ҳалокатидан кейин ўша ёш мажлисида катташ-ган ёшлар — ҳаммамизни тегишли жойга чакиртириб, қонтиқон қилди, шу вақтла-мenga ўхшаб энг яқин ўртоғини ҳам танайми қўй-ган эди.

Кейин чигал чечилиб, Ма-даминжон ҳақида ўша ке-чада Эшмат қўрбонни одам-ларга хабар қилган сот-кин кўлга олинди. Орамизга яширганга бу йилни Аб-дулла Набиев мажақлаб ташлаган эди.

Абдулла Набиев доим кў-либ турар, ширин сўзлашар, ўтқоклари билан ўтириб гап-лашганини севар, қатта-ларга саломини қанда қи-лса аммо душманга қарши беаёв, ёмонларга бешафат, ўз бурчини бажарувчи, ма-дона кўрғмас бўлиб тарбияланган Ленин ком-сомолнинг илғор навали, Барғона комсомолнинг би-ринчи номияларидан эди.

Мен бир совет шоири, драматурги бўлиб билан-гина эмас. Абдулла Наби-евнинг энг яқин ўртоғи, сафдоши бўлиб билан ҳам ҳар доим фахрланаман.

ЎЗБЕКИСТОН АДАБИЁТИ ВА САЊЪАТИ

ЎЗБЕКИСТОН АДАБИЁТИ ВА САЊЪАТИ

Б У ЕРГА ИЛК қадам бос-ган киши заводнинг минглаб ишчилари ишлаган шовқин — сўронли чекларини ҳам, ким яхши, ким ўрта ва ким ёмон ишлаганини ҳам аниқлаш қийин.

Меҳнат Қизил Байроқ орден-и Октябрь революцияси но-мидаги Тошкент тепловоз ре-монт заводи. Завод дароз-сидиги лавҳада шундай сўзла-рини ўқийсиз. Ҳа, илк таассурот ана шундай оқди.

— 1932 йили ўн тўққиз ёш-ида отам Миродил Мирсмонов мени илк бор бу даргоҳга бошлаб келдилар, — деб ҳи-қоқ қилади Мирфозил Мир-одилов. — Тўппа-тўғри ўзлар ишлаган ремонт-механика цех-ига бордик. Завод мена бу-тунлай нотаниш эди. Қийин-ла, қўллар, юзларига қора мой қолганлар йигирма-ўттиз чоғли ишчилар, турли дастго-лар, деталлар, темир уюмла-ри... Ҳатто ёш ишчи қоп-қорайган тупроқ. Илк бор кўзим тушгани, пайқаганим шулар бўлди. Цех оstonида отам иккимиз бир пас туриб қол-дик. Ҳамма ўз иши билан банд.

— Ҳўш, ишлайсанми! — сў-радилар отам. Мен «ҳа» де-гандек секин бош қимирла-дик. Отам индамай кўзимга тик қараб туравердилар. Жаво-бин у кишини қониктирмаган эди.

— Ўйга кетайлик, — отам шундай деб орқага юрдилар. Бу даябат гўё: «Юр ўлим, сенга бошқа иш элаймиш, дегандек туюлди мена.

— Ишлайман! — маҳкам қў-ларимдан тутди отамнинг.

— Ҳа, баракелла, — отам суноиб кетдилар. Мен у киши-ни кўларини бўшатмадим. Шу пайт чек бошлиғи Гудков ке-либ қолди.

— Миродил, сени табрик-лайман, англишмасам бу йи-гитча ўғилни, ишчининг қўли-дан тутибдими, унга ишонса ў бўлади, — деб ҳазиллашди, сўнг:

— Бошлиққа учрашинглар-ми! — дея сўради.

— Йўқ, ҳали вақт бор, — деб жавоб бердилар отам...

Ана шу воқеага ҳам эллик икки йил тўлибди. Завод оsto-насида қадам босган ўн тўқ-қиз ёшли йигитчаи ҳозир ҳам-ма Мирфозил ота деб аташе-ди. У заводда ишлади, заводда қариди. Ана шу икки сўз ора-лидаги тарих Мирфозил ота-нинг умри. Меҳнат билан ке-чган умр, деб шунга айтсалар керак.

— Яна нимани айтй сизлар-га? — Ота бошқа эслашга эр-зилгил бирор бир воқеа кўй-дек панжаранини эдиб тиззаси-га қўйди.

— Темирнинг тили йўқки, қилган ишларини бир-бир та-риб бериб, — бирдан мутон-бага ўтди у. — Отам билан болани бир воқеани сизларга айтиб берар. У киши анча му-датга менинг заводда ишлаб кетганимга ишонмай қўйдилар.

Цехда бир оғйа яқин иш-ла-сам ҳам завод раҳбарлари би-лан на ўзи гап-лашди, на мен-га гап-лашгани рухсат берди. Цех бошлиғим ҳам ҳайрон. Ахир, у бир кун мени ча-қириб:

— Фамилияңини табелга ё-зим, отанга айтма, — деди. Ўша кунлари иш шу даражада қўйишди, икки сутка заводда қолиб кетдик. Ўйга боролма-дик. Бутун бригадаси билан қишанба кунни ҳам ишладик. Бун заводда қорувушлик қи-ладиган чол ҳам билмаган экан. Отам сўроқлаб келганида «бугун яқинба, иш йўқ», деб жавоб берибди у. Шундай қи-лди, отам бечора қонқ ўғилни икки сутка ахтариб, учини кун-яна заводдан топдилар.

Ўша кун, биз — ота-ўғил, узоқ йиллар бир-бирини йўқо-

одилар ҳар қандай билим-ли, чаккон экскурсоводдан билим-донроқ ва тажрибалироқ эди-лар.

1917 йил 28 октябры тонгида худди шу ердан бутун шаҳар бўйлаб қуролли қўзғолонга чорловчи гудок овози янгра-ган, — музей ходимаси Наташа Трубина шундай дедю, уялиб гапирмай қўйди.

— Гапирарем, қизим, уялма. Мен заводдан ёшман, унинг укасиман. Келганларга ҳам шундай деб танит.

Кулишдик. Ена-ён музей залларини айландик, Наташа-нинг ёрдами билан йигирманчи қиллар нашлади билан ҳам танишдик.

1920 йилнинг март — апрель ойларида ўтган партиянинг IX съезди мамлакатда содир бўл-ган очлик, вайронгарчилик би-лан курашми йўлларини қўриб чиқди. Партия чакирига жа-вобан ишлаб чиқарши самара-дорлигини ошириш учун бутун куч-гайратларини саяфбар эт-ган завод ишчилари коммуни-стик шавбақиларга у-шқоқлик билан феоал қатнашдилар. Ўша кунлардаги маълумотлар шун-дай хабар қилади: «20 март. Марказий Завод. — Цехларини

мажбурият. Беш йиллики тўрт йилда!»

— Ўйга бормай, заводда ту-наб ва шунга кўникиб қолган пайтларини худди ана шу ишорлар қилган йилларга тўғри келади. Мен, энди иш бош-лаган, ёшгина йигитча бу ишор-лар мағзини меҳнат ва ишчилар тeрбиеси ёрдамида қақдик. Биз бир киши, ўн киши, юз ки-ши эмас, минглаб ишчилар эдик, сафимиз кун сайин тў-либ, кўпайиб бораб, заводни фронт, ишчиларни эса тинч шартонда меҳнат билан жанг қилётган армияга қиёблеса бўлар эди.

Чармасдик. Иш оғир бо-масди. Юкининг ипоти борича ўзини тортишин, қатто сардо-шинига ҳам ёрдамга улғури-шин шарт бўлган пайтлар эди. Мен у кунларни эслаш-дан оғринмайман. Қийини сал фурсат ўтиб, гитлер германия-си юртимизга хиёнаткорона бостириб киргандан сўнг бошланди...

«Хавфли қаҳарларда кол-лективнинг атакларларини, темир иродеси янада қўлқор-намоён бўлади, — деб ағзан эди «Правда Востока» газетаси 1941 йил 24 июнда. — Шундай

тозалашга 100 киши иштирок эдик.

«... 27 март. Марказий за-вод. — Максус ҳўжалик ишла-ри бўйича 150 киши ишди...»

18 мартдан 18 апрелга қа-ҳаммас бўлиб бу шавбақил-ларда 630 завод ишчиси қат-нашди.

Улуғ дохияга бағишланган ёдгорлик Октябрь революция-сининг 7 йиллиги байрами кун-и очилди. Кувоарисини шундай, дохий В. И. Ленинга ҳўжаликни Совет Урта Оstonида биринчи бўлиб Октябрь қуролли қўзғо-лон кунларида кўларидан ку-рол билан биринчилардан бў-либ баррикдаларга чиққан Ишчилар қалъасининг усталари ўрнатдилар. Ҳажяковли бу во-қеа ҳақида «Туркестанская правда» (1924 йил 10 ноябрь) «Биринчи бўлиб қўлга курол олганлар ҳўзурида сарлавҳали репортаж босди:

«1924 йил 7 ноябрь қизил-шарқчилар устоналаридан В. И. Ленинга ёдгорлик очил-ди. Эрталаб соат 9, Минбарда партия, касба союзи ва совет ташкилотлари намоёндлари ҳо-зир бўладилар. Урток Строго-нов тантанали митинг ва ҳай-кални очди. Гузал ёдгорлик ўзининг бутун улғурлиғи би-лан баричанин кўз ўнгиде на-моён бўлди. Оркестр «Интер-националини чалади.

Ёдгорлик пролетариатнинг ҳаракатлантирувчи кучини ак-тирлашувчи поршнлардан таш-кил товлан. Поршнлар гилди-рақларини — тарих гилдирақла-рини ҳаракатга келтирадди. Ри-чаг ва регуляторлар пролетар-ият курашининг турли даврда-ги босқинларини акс эт-тирадди ва турли ма-млакатлардаги воқеалар сўри-атини кўрсатади... Бутун ёдгорлик ер шарига худди пойдеворга ўрнатилгандек жойлаштирилган ва устини Илйи бости безаб турбиди.»

Ўша йил 29 августда устахо-на ишчилари АҚШ Компартия-си акамли, Коминтерн V Кон-грессининг делегати Жексон билан учрашдилар. Бу учра-шув, ҳақиқатан ҳам, жуда ҳа-жонли ўтган эди. Жексон иш-чи кўлаурида сўзлаб, уларга Лениннинг афотики америкали ишчиларни ҳам нақдор қай-га солганини гапирди. «Влади-мир Ильичнинг асасларига америкали ишчиларга ҳам худди сизлардэгидек қадри, — деди у. — Биз мана шу ва-зиятларга амак қилимиз.»

1925 йил февралда устахона ишчилари М. И. Калинин билан бирга таширф бюурган Буо-ритания Компартияси асосчи-ларидан бири, Коминтерн Ик-роия комитетининг аъзоси Жон Браунни кўтиб олдилар. 1926 йили эса қизилшарқчилар го-ят катта маблаг тўплаб иш ташлаган Англия қончиларига жўнатдилар. Мана, орадан эл-лик саккиз йил ўтиб, Англия ишчилари яна иш ташладилар. Бош министр Маргарет Тэтче-ри ишчиларни очикдан очик ҳа-қоратлаб уларни «мамлакатнинг ички душмани», деб эълон қилди.

Биринчи беш йиллиқ даври-да қизилшарқчилар Бош те-мирйўл устоналарини коллекти-ви олдида улкан вазифалар ту-рарди: 173 паровозни ремонт қилди, шулардан 70 тесини қайта тиклаш...

«Сўрайт! Яна сўрайт! Капи-талист мамлакатларини қувб-етиш ва ўзиб кетиш керак! Мухобил план. Қайта қуриш. Ҳўжалик ҳисоби. Беш кунлик ва таеафуссиз. Социалистик

яъни, 1919 йилда 14 ёшда, энди юкори синфларда да-лалардаги қосиб ва бодғор-ларга хизмат қилар эди.

«Валихон тўра» маҳалла-сининг нисби ўтганда кейин уш кўчада, ҳозир бўлиб, текислашиб, қисман шахсий ҳўжалиқларга айланиб кетган Аврот мачит бинида «Янги усул мактаби» номини олган татар мактабиди ўқир эдик. Бу мактабнинг «Янги усул мактаби» номини оли-шга сабаб, ўқувчиларнинг партауларда ўтиришлари, яъни ўқув асосларини ишла-тилиши ва хонаининг ёруғ, оқ, озодаллиги, ўқитувчи бул «Хафтияни» эмас, балки «Устозни аввал», «Устозни охири» деб она тилида ёзилган китобларни ўқитиши, ёди-риши, «Хисоб» деб аталган математика фанининг бош-лашидан дарс бериши ка-би янгилик билимларни ўргатиш эди.

Домламаз оренбурглик кекса ўқитувчи Ҳабидулла Донской бўлиб, у ишчининг ёрдамчилари бўлиш ёш ўқитувчи, ҳўрматли устоз Ҳанжон Хўжаевни биз ёш талабалар «Халфа» деб ата-дик. Биринчи синфдан бош-лаб Абдулла Набиев икки-мис бир партада ўтирар, бирга дарс тайёрлар ва бир-га ўқиб эдик. Абдуллохон нозин, бўйчан, оқ юз, кира бурун, доим кўлиб турувчи бола бўлиб, ортинча шўхли-кин севмас эди. Бу томондан иккинчи синфнинг характери-миз бир хил эди.

Кейинча Донской домла кексаяиб, ўз юртига кетиб қолгандан кейин Ҳанжон домла бизнинг домийи се-вибли муаллимимиз бўлиб қолдилар. Октябрь револю-циясини арафасида бу мактаб ёпилиб қолган бўлса ҳам, революциядан кейин бу мак-табимиз қайта тикланди. Қўқондаги биринчи совет мактаблари қаторидан муста-хўдам жой олди ва бизнинг муаллимимиз Ҳанжон Хў-жаев шаҳарнинг тўнчи со-вет ўқитувчилари — Хўжа-хон домла, Абдуваҳоб дом-ла, Пулатжон домла, Нурий домла ва бошқа устозлар қатори ўз педагогик ишини анчиқа бошлади, биз яна шу муаллимимизда ўқилиш да-вом эттирдик.

Абдулла Набиев билан яна бир партада, бир ёнда,

Мажлис тахминнинг акси бўлиб чиқди. Набиев босма-чиларга қарши курашларда комсомолларнинг фидоиро-ни ишлари ҳақида «Сўзлаб, ўнганларни ҳам курашга чақирди ва бу борада Ма-даминжоннинг Мингтўт қишлоғининг ёшлари билан бирлашиб босмачилар ун-сига ўт қўйишга ақойиб қаҳрамонлигини тилига олди. Кечаси тарқалдик, тонг пай-ти маҳаллада ваҳимали гап тарқалди:

— Мадаминжон деган чир-ройли, кerosинфуруш бола-ни кечаси босмачилар ун-сига тутиб чиқиб, Айрилиш гузаридан қасосининг қан-дасига қўй, гўштини ослан-дек, бўла-була қилиб қилиб, осиб кетди!»

Бу хабарни эшиттатқ, гу-зарга қандай бorganимиз билмай қолдик. Мадамин-жоннинг икки кўли, икки оё-ғи ва боши тангдан жудо қилинган, қонга беланган танаси ўрта қанаралда, икки ёнида бosh ва кўл-оёқлари қанора синида қатор ту-рар, атрофда зор учмас, биргина мушқин она бечора ерда туپроққа қорилиб, беҳўш ёттар эди!

МИНГТЎТ қишлоғи-даги бир чорхари, кенг меҳмонхонага кечалар хи-ватиди Эшмат қўрбонининг понсод ва йигитлари тўп-ланишар, қишлоқ ахли ҳис-обида машаит ва баэм ки-лишиб, тонг ёришганда тарқаб кетишар экан.

«Кerosинфуруш» Мада-

минжон бун пайқағач, қиш-лоқ ёшлари билан тил би-риктириб, меҳмонхона томи-га босилган похол орасида катта кerosин банкини яши-радилар ва унга Мадамин-жон кerosин ташиб тўлдир-ди, ўз режасини амалга ошириш пайига тушади, ке-чалардан берида яна меҳ-монхона чироғи ёқилиб ўр-тага саржини ўтин қаланади. Кирди-чиқдилар пайдо бў-лади. Бун пайқаган Мада-минжон ва унинг мингтўтлик ханфиқларини ишга тушиб, бирлари дарахтдан меҳ-монхона томига чиқиб, по-хол остига беришадилар. Ко-ларлари «меҳмонлар» кели-шию баэм чиқилиши пой-лайдилар.

Ярим кечада отлик куз-ғунлар қишлоққа кириб ке-либ, қадрлон меҳмонхонада яна ичкилик базминин бош-лайдилар. Одатда, қишлоқ меҳмонхоналарининг ўртада чорчўп деб аталувчи, шипи-ла тутиги бор тулхан жойи бўлар, шу чорчўпга қучоқ-қучоқ саржини ўтин қалаб, аланга атрофиди сўхбат қи-линар эди. Алангаси шип-ла қуриб ёнаётган тулхан атрофиди йигитлардан иборат халлақасарлар да-с-тухон атрофиди жўла қай-қай қилиб турган пайтларда Мадаминжон ва унинг дўст-лари эпчиллик билан меҳ-монхона уштанга кўлб ўпа-дилар. Шу пайт томдари шериқларига ишора били-либ қочиб кетадилар. Том-дари бола кerosин тўла банкани туйнукдан меҳмон-хона ўртасига алангага агарлиб, ўзини ерга тап-лайди ва у ҳам қўзлан қойиб бўлади. Меҳмонхона ичи алангага тўлади. Жон талвасасида ўзини эшикка юган кўришталалардан қочиб кутула олмади, аланга ичи-ла қолдилар.

АДАМИНЖОН бу маж-лисдан уч кун олдин қиш-лоқ ёшлари ёрдамида босмачилар тўласини тўла-тида жўла оғир, масъу-ла кўлиб вазибани бажариб кайтган эди. Аммо Абдулла Набиев бунга қилаб турол-мас. Мадаминжоннинг фўжеали ҳалокатидан кейин ўша ёш мажлисида катташ-ган ёшлар — ҳаммамизни тегишли жойга чакиртириб, қонтиқон қилди, шу вақтла-мenga ўхшаб энг яқин ўртоғини ҳам танайми қўй-ган эди.

Кейин чигал чечилиб, Ма-даминжон ҳақида ўша ке-чада Эшмат қўрбонни одам-ларга хабар қилган сот-кин кўлга олинди. Орамизга яширганга бу йилни Аб-дулла Набиев мажақлаб ташлаган эди.

Абдулла Набиев доим кў-либ турар, ширин сўзлашар, ўтқоклари билан ўтириб гап-лашганини севар, қатта-ларга саломини қанда қи-лса аммо душманга қарши беаёв, ёмонларга бешафат, ўз бурчини бажарувчи, ма-дона кўрғмас бўлиб тарбияланган Ленин ком-сомолнинг илғор навали, Барғона комсомолнинг би-ринчи номияларидан эди.

Мен бир совет шоири, драматурги бўлиб билан-гина эмас. Абдулла Наби-евнинг энг яқин ўртоғи, сафдоши бўлиб билан ҳам ҳар доим фахрланаман.

ЎЗБЕКИСТОН АДАБИЁТИ ВА САЊЪАТИ

ЎЗБЕКИСТОН АДАБИЁТИ ВА САЊЪАТИ

Б У ЕРГА ИЛК қадам бос-ган киши заводнинг минглаб ишчилари ишлаган шовқин — сўронли чекларини ҳам, ким яхши, ким ўрта ва ким ёмон ишлаганини ҳам аниқлаш қийин.

Меҳнат Қизил Байроқ орден-и Октябрь революцияси но-мидаги Тошкент тепловоз ре-монт заводи. Завод дароз-сидиги лавҳада шундай сўзла-рини ўқийсиз. Ҳа, илк таассурот ана шундай оқди.

— 1932 йили ўн тўққиз ёш-ида отам Миродил Мирсмонов мени илк бор бу даргоҳга бошлаб келдилар, — деб ҳи-қоқ қилади Мирфозил Мир-одилов. — Тўппа-тўғри ўзлар ишлаган ремонт-механика цех-ига бордик. Завод мена бу-тунлай нотаниш эди. Қийин-ла, қўллар, юзларига қора мой қолганлар йигирма-ўттиз чоғли ишчилар, турли дастго-лар, деталлар, темир уюмла-ри... Ҳатто ёш ишчи қоп-қорайган тупроқ. Илк бор кўзим тушгани, пайқаганим шулар бўлди. Цех оstonи

Шарифа САЛИМОВА

КУЗ ЭТЮДЛАРИ

...Соғинч, соғинч гурлаб

Япроқларнинг алангасида.

Учган ўтти ёндирма қайта,
Емон-ёмон унинг гурлаши.
Учаётган севги ўтига,
Раҳмим келар, келар ҳавасим.
Раҳмим келар, яшил бир дунё
Хазонга юз тутиб бормоқда.
Шодланаман, юрак азоби,
Секин-аста ўтиб бормоқда.
Юрак яна гурсиллаб урар,
Яна келур шеърнинг нафаси.
Энди... бемор... оёққа турар,
Энг оғири... ўтди... чамаси.

Уйлайсизки, яшай олмайди,
Севгингизсиз, ҳаёлингизсиз.
...Зулфларига япроқлар қўниб,
Хиёбонда ёлғиз кезар қиз.
Дов-дарахтга кўз ташлаб

Хаёл сураб, хаёл сураб тек.

...Оҳ, қандай соз,

Ироданинг қули бўлмоқлик.

Сўнгра сирли-сирли қузагар,

Сўлғин рангли безовта қузни.

...Ва йиғламай... парчалаб

Юракдаги суратингизни.

Кувончига тор келиб дунё,

Кўшлар билан тиллашиб

Сочи пахмоқ қўйғичғонини

«Болам», дея суяб қизалоқ.

Рўмолчага йўрғаклаб уни,

Ювиб-тараб, кийинтириб оқ.

Алласи-ла қаршилаб тўнни

Жой ҳозирлаб қўяр қизалоқ.

Ипак сочин елиб шаббода,

Юлдузлар нур сочганда узоқ.

Келажакни бағрига босиб

Ширин тушлар кўрар қизалоқ.

Малик ЭГАМОВ

Уйлайсизки, яшай олмайди,
Севгингизсиз, ҳаёлингизсиз.
...Чор-атрофда сўлғин япроқлар,
Дарди пинҳон кезиб юрар куз.
Япроқларни силаб оҳиста
Хазонларда шамол суринар.
...Кўксим аро телба бир сурон
Инграмоқчи бўлиб уринар.
Соғинч, нафрат, ширин

Юрагимни беҳад ғашлади.

...Яшил эди ахир япроқлар

Куз азоби эзиб ташлади.

Куз сувидек тиниқ ҳаёллар.

Сиздан зарра йўқ эрур гинам.

Сўзларингиз жануз қулоқда:

«— Фариштасиз, дўстим,

Хаёлингиз, васлингиз ила

Мен чинакам бўлибман

Сиз — бахтимсиз. Армон

Соғинчимга юпанч бўлар туш.

Сиз севасиз.

Термулиб менга

Кўзингизда порлар ажиб нур.

...Менга айтнинг, фаришталар

Наҳот, гуноҳ этмоққа қодир?!
Унда осмон ерга айланар,
Пинҳоний дард хазон сасида.

Унда осмон ерга айланар,

Пинҳоний дард хазон сасида.

Унда осмон ерга айланар,

Пинҳоний дард хазон сасида.

Унда осмон ерга айланар,

Пинҳоний дард хазон сасида.

Унда осмон ерга айланар,

Пинҳоний дард хазон сасида.

Унда осмон ерга айланар,

Пинҳоний дард хазон сасида.

Унда осмон ерга айланар,

Пинҳоний дард хазон сасида.

Унда осмон ерга айланар,

Пинҳоний дард хазон сасида.

Унда осмон ерга айланар,

Пинҳоний дард хазон сасида.

Унда осмон ерга айланар,

Пинҳоний дард хазон сасида.

Унда осмон ерга айланар,

Пинҳоний дард хазон сасида.

Унда осмон ерга айланар,

Пинҳоний дард хазон сасида.

Унда осмон ерга айланар,

Пинҳоний дард хазон сасида.

Унда осмон ерга айланар,

Пинҳоний дард хазон сасида.

Унда осмон ерга айланар,

Пинҳоний дард хазон сасида.

Унда осмон ерга айланар,

Пинҳоний дард хазон сасида.

Унда осмон ерга айланар,

Пинҳоний дард хазон сасида.

Унда осмон ерга айланар,

Пинҳоний дард хазон сасида.

Унда осмон ерга айланар,

Пинҳоний дард хазон сасида.

Унда осмон ерга айланар,

Пинҳоний дард хазон сасида.

Унда осмон ерга айланар,

Пинҳоний дард хазон сасида.

Унда осмон ерга айланар,

Пинҳоний дард хазон сасида.

Унда осмон ерга айланар,

Пинҳоний дард хазон сасида.

Унда осмон ерга айланар,

Пинҳоний дард хазон сасида.

Унда осмон ерга айланар,

Пинҳоний дард хазон сасида.

Сув бўйида...

Н. РАҲМОНОВ фотоси

куюнчак
газетхонлардан
хатлар

МУАЛЛИФЛАР БЕҲАБАРМИ?

Мақбалада таълим-тарбия ишларини тўғри йўлга қўйиш авало дарсликлари-нинг беҳад ва мукаммал бўлишига боғлиқ. Шу сабабли КПСС Марказий Комитетининг «Умумий таълим ва ҳунар мактабларининг ислоҳ қилишнинг асосий йўналишлари» тарихий ҳужжатида энди яратилаётган дарсликлари-нинг беҳад ва мукаммал бўлиши зарурлиги алоҳида таъкидланган.

Равшани, юксак санъат мукаммал дарсликлар яратиш учун биринчи набатда амалдаги дарсликлари-мизда мавжуд бўлган камчиликларга баҳам бериш лозим. Биз бу ўринда VII-VIII синфлар учун чиқарилган адабиёт дарсликлари-дан ўрин олган «Ушуг сатирини шоир Махмур ҳақидаги маълумотлар ҳусусида баъзи мулоҳазалари-нинг билдирмоқчилиги.

VII-VIII синфлар адабиёт дарсликлари-даги Махмур ҳақида доир материаллар, шунинг «Ҳапалак» шеърини Ҳапалак қишлоғига берилган географик изохлар юзидан қалқандир. Масалан, VII синфлар учун чиқарилган «Ватан адабиёти» дарслик-хрестоматияси олтинчи нашрининг («Ўқитувчи» нашри, 1981 йил) 19-саҳифасида шундай сатрларга дуч келамиз:

«... Махмур амалдорлар ва сарой шоирлари билан чиқша олмай, саройни ташлаб кетди ва умрининг охиригача Ҳапалак қишлоғида муҳтожликда ҳаёт кечириб, 1844 йилда вафот этди».

VIII синфлар учун ёзилган «Ўзбек адабиёти тарихи»

дарслигининг 140-саҳифасида эса махмур шоир ҳақида шундай сатрлар бор: «Социал сатирининг йирик намоёндаларидан бўлган Махмур XVIII асрнинг охириги чорига Қўқонда туғилиб, XIX асрнинг ўрталарида ўша ерда вафот этган».

Ажабо, VII синф ўқувчилари шоир Махмур Ҳапалак қишлоғида вафот этганини тўғрисида маълумот олган бўлсалар, бир йилдан сўнг худди шу ўқувчилар VIII синфда «Махмур Қўқонда вафот этди» деган гапни ўқиб ўтирсалар, бу ўқувчилар фикрини қалқитмайди?

Шунингдек, шоирнинг «Ҳапалак» шеърини Ҳапалак қишлоғи ҳар икки синф дарслигида турли хил изохланган. Масалан, VII синф дарслик-хрестоматиясида «Ҳапалак» шеърини тасвирланган Ҳапалак қишлоғи ҳақидаги Фирғона вилоятининг Кирова районидан қишлоқлардан бири, деб тўғри кўрсатилгани ҳолда, VIII синфлар учун чиқарилган «Адабиёт хрестоматияси»нинг («Ўқитувчи» нашри, 1984 йил) 137-саҳифасида «Ҳапалак» қишлоғи ҳозирги Фарғона вилоятининг Гўрск район (ҳолбуки, бу район ва қишлоқ Совети ўрнида Кирова вилоятининг Гўрск району ташкил этилган)га йиғирма йилдан ошди! Қўқон қишлоқ Совети территориясида» деб нотўғри изохланади.

Афтидан, бундай қалқашликларнинг ўн йилда дарсликлари-ни нашрдан олиб қўйиш келаятганидан

дарслик муаллифлари беҳад бағра ўхшайдилар.
Уйлайсизки, дарсликлари-нинг галдаги нашрларида бундай қалқашликларга баҳам берилади. Зеро, бугунги куннинг энг муҳим талаб-

лари ҳам шунини тақозо этмоқда.
Турсунали ЖУМАНОВ, Фарғона вилоятининг Кирова районидан 4-сингиз йиллик мактабнинг она тили ва адабиёти ўқитувчиси

ТАЛАНТЛИ КИТОБХОН КЕРАК

Шаҳарда яшаётган дўстим қишлоққа келиб қолди. Уйга тақлиф қилдим. Қўлида қозғога ўроқли нарс билан кириб келди. Дарҳол фаҳмладим. Бу — мен кўп овера бўлиб тополмаган, дўстимга, албатта топиб келишни таъинлаган ноёб нарс — китоб эди.

— Раҳмат, ахир топиб-сиз-да, — дея миннатдорчилик билдирдим.

— Қани, биз ҳам кўрайлик-чи, қандай қимматбахо материал экан, у? — деди меннинг хурсандчилигини кузатиб турган меҳмонлардан бири. Мен қозғогаги нарс у уйлаган «материал»дан эмаслигини айтсам ҳам ишюмади. Кўрсатишга тўғри келди. У китобларни кўраб, ҳеч нарс демеди, фақат китобни илжайиб, бош чайлади. Афтидан, на-катта одамларнинг шундай «майдон»лар билан шугулланиши уни ажаблантирган эди. Биз эса унинг китобга нисбатан бундай нохуш найфийда эканлигини афсусландик...

Ҳозир ҳам қаласавод, маънавий қашшоқ кишилар адилларини асарлари билан нотаниш тил ва

адабиёт муаллимларининг учраб туриши сир эмас, албатта.

Ана шундай жойларда мактаб ўқувчилари китобхонлигини йўлга қўйиш, айниқса, жиддий бўлмоғи керак. Чунки ўрта мактабни тугатиб чиқатган ўқувчиларнинг олий ўқув юрталарига киришмай, кўпроқ ишюмади йиғилиб қайтаётганликларининг сабаби ҳам юксак санъатда мутолаа қилмаслигининг оқибати эмаслигини, деган мулоҳаза туғилади кишида. Китобхонлигининг ахши йўлга қўйилиши, китобхонлар конференцияларининг вақтида ўтказилиб турлиш юқоридагидек салбий оқибатларнинг қамийишига ёрдам бериши шубҳасиз.

Яна бир мулоҳаза. Республикаларнинг чекка жойларига биз ўқиниш истаган кўпгина китоблар ўз нақдидан ва етарли миқдорда келмайди. Айрим асарларнинг эса номинингиза эштиш, холос. Истардик, иқтидорли ёзувчи ва шоирларнинг асарлари кўп тиражда нашр этилса.

А. РАҲМОНОВ,
Бойсуи райони

САЊАТКОРЛАРНИ КУТАМИЗ

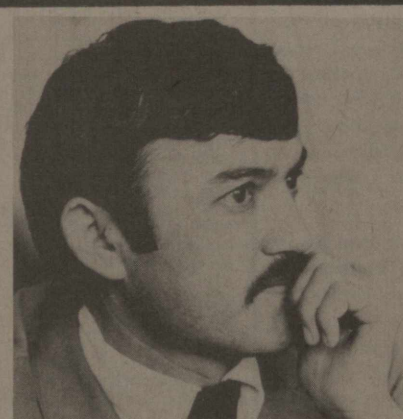
Мен Қозғистон ССР, Чимкент вилоят Сайрам районидан Манкент қишлоғида тураман. Бир пайтлар районимизга М. Қориев номидаги Ўзбек давлат филармонияси артистларининг гастролга келгани эслайман. М. Турғубоев номидаги Ўзбекистон ССР «Баҳор» рақс ансамблининг ташириф буюргани ҳам ёдимизда. Лекин кейинги пайтда Тошкент шаҳри турли ансамбллар ва бошқа санъаткорлар гуруҳларининг Чимкент шаҳри атрофидаги районларга гастроллари кам уюштирилмоқда. Ўтган

«Лазги» вокал-хореографик ансамбли Туркестон шаҳрига гастролга келиб ўша ернинг ўзидан қайтиб кетди. «Ўзгал», «Шодлик», «Ханда» ансамбллари раҳбарлари биз томонидан мухлисари хузурига сафар қилиш ҳақида умуман ўйлаб кўрмайдилар.

Чимкент шаҳри атрофида ўзбек миллий санъатининг ихлосмандлари жуда кўп. Санъаткорларнинг гастролларини уюштирувчи таъкилотлар бу ишни режалаштираётганларидан биз — қозғистонлик мухлисари ҳам эсдан чиқармасликлари лозим. О. ШОКАРИМОВ

АЛОҚАЧИ БОЛАЛАР

Ошиқларга қўл келади кичиклар,
Улар боис иши тезроқ битади.

Тутти ерга кириб чечак бўлди,
Кўрт жониди кечиб ипак бўлди.
Пола туҳмича тайратинг йўқу!
Пилла қўртинча ҳимматинг йўқу!

Алишер НАВОЙИ

ХИКМАТ ДЕГАН бир йиғит гўдак ингисгачек тоқат қилмасди: ёш болани ёмон кўрганидан эмас, эзбаройи яхши кўрганидан. Гўдакнинг оддий ҳаракати ҳам унга Шекспир трагедияларидан кўра кучлироқ таъсир қиларди. У сўзга чечан эмас, йўқса, Достоевскийдан ҳам ўтказиб: «Инсониятнинг энг эзу идеаллари ҳам ноҳақ ранжитилган гўдакнинг бир томи қўз ёшига арзимайди, дегандек бир зўр гап айтиш тайин эди.

Дунёнинг ишига таваба демай илож йўқ: ана шу Хикмат, феълига тортибми, уйланганидан сўнг беш-олти йил фарзанд кўрмади. Ҳеч нарсга қўр қилмай, одамови бўлиб қолмаган чоғида сўйиб-сўйиб олган ва энди куйиб-куйиб бирга яшётган хотини бирдан юкли бўлди ва қўчқордай ўғил туғиб берди.

Хотини туғруқхона деразидан йўрғакланган бир парча кўпқизил «ғўш»ни кўрсатиб хижолат илжайганда, Хикмат энди шу мурғак ажулдан сўнг беш-олти йил фарзанд кўрмади. Ҳеч нарсга қўр қилмай, одамови бўлиб қолмаган чоғида сўйиб-сўйиб олган ва энди куйиб-куйиб бирга яшётган хотини бирдан юкли бўлди ва қўчқордай ўғил туғиб берди.

Хикмат уйда ҳам, ишонасиде ҳам, гап-гаштада ҳам ўша-ўша Хикмат Тўлабоев эди, эслиде эса бошқачароқ хийла босиб,

оққўнғил ва анча... кўрқоқ бўлиб қолган эди. Шу пайтгача бироз мушугини пишт демаган одам, энди кечқурунлари шоша-пиша ишдан қайтаркан, соҳи хурпайган ўспиринларнинг «Соват неча бўлди!», «Сигарет борми!» деган ногаҳоний саволларидан бир газ салчиб тушарди — лоп этиб кўз олдига жавдираб турган ўғилчиси келар эди. Чинор қавағида — каптар, каптар жонинда — туҳум, туҳум ичиде — девнинг жони, дев чўлақларда нақл қилингандек у ҳам мити зўрдиннинг жони жонини ўзининг қўсиде, кўзиде лабларини томирлариде, нисон эканини қарийб жисмоний оғриқ билан ҳис этарди. Фарзандининг жонига жони туташ эканини англади у ўз жонини ўйлайдиган, асраб-авайлайдиган бўлиб қолди.

Бир оқшом зифатда ўз-ўзидан юраги ғаш бўлаверди, ўғилнинг ухлаймай қутиб ўтириши ёнига тушди, ахир, ҳаммани хайҳайлатиб шорига туриб жўнади. Упқаси оғизга тикилиб келаси... — Қаёқларда юрисиз! — Хотини хўнграб юборди.

Хикмат шоша-пиша ўғилнинг жойига қаради: бўш.

— Дониёр қани! — деди жонхўлатда. Дедию юрагининг бсқондек гурсиллаб кетганини сезд.

— Ойим олиб ётибдилар!

— Ойим! Қачон келдилар! Нега бундай ўтирибсиз! Е тегини! — деди Хикмат энди оччиқланиб.

— Нима қилмай бўлмаса, — деди хотини ва яна кўзига ёш олди. — Сал қолди-ку Дониёрнингиздан ажраб қолганингизга...

Хотини қилқиллаб йилганча сўзларкан, Хикматнинг миқсидан товоғига музлаб борарди... Ошхонада ҳамир ёётган экан, лағмонга. Бир маҳал тўсатдан чиқибди қопти. Чопиб келиб қараса, розетканинг олдиде қотиб турганими... Улгур тўғноғичи тушиб қолган экан, шуни олиб тоққа тикибди, хайриятки, кириб қолгани...

— Э падарига лўнат тўғноғичининг, ўласаним ивирсмай юрсан!

— Нима қилдинг!

— Қаттиқ ичирдим. Ойимлар...

— Дўхтир қақирмадингми!

— Йў.

— Ҳа, қалланг қурсин, бефаросат! Юрагига таъсир қилган бўлса-чи! — Хикмат ўзининг гапидан ўзи қўриб, салчиб ўрнидан турди, даҳлиздан ўтиб, ойнаванда эшикдан ичкари қаради: тўрда ойиси пишиллаб ухлайпти, ёнида Дониёр, лаблари чўчайган, араздек. Усти очилиб қопти...

Хикмат уйга кириб ўғилнинг боши узра тиз чўқди, кўнгли тўлиқиб юзини юзларига босди, димоғида гўдак исини — таърифлаб-таъсирлаб бўлмайдиган фарзанд хидини хоталик ҳиссининг

бебаҳо, лезиз тўлқинлари ичра гарқ бўлиб» туярган, кўзларига ёш қалқди. Аста бошини кўтарди. Орқада соядек бўлиб хотини турарди...

Унинг кирган ҳам, аллавақтгача юрагининг дуқурига қўлоқ тутиб ётди. Одам шунча қилиб инферкт бўларкан-де, деб ўйлади. Бирор фалокат этиб қолганида, кўтаролмасдим, деган ўй ярқ этиб онгиде қачнади. У кўти ушиб, миқсидан бу машғум фикри ҳайдашга ўрниди, диктатини қалқитмоққа тиришди — қанчалик зўр бергани сайин бу совуқ хаёл ҳам шунчалик зўр бериб бостириб келаварди... Ҳўп, бўпти, ухлаш керак, эрталаб вақтин... Е таваба, ахир, ҳозир, уйку эмас, қўнмат-қойим бўлиши ҳам мумкин эди-ку! Мумкин эмас, қариб мукддир эди-а! Ахир, Дониёр, Дониёри эрталаб тобутда, гужгон оломон елкасида, уни қон қанқашти... Хикматнинг оёққўли бўшашиб, тили танглайига ёпишди.

«Ярим кечгача маст-аласт тентираб юргандан кейин қасофати уради-да! Розетка деган нарсанима, бўлмаса! Шунинг бехатар қилиб қўйиш эр-как жониворнинг ишим, ахир?!»

Ва гапларни қимдир қулоғига аста пичирлаб, лекин шундай заҳарханда билан айтгандек бўлдию Хикмат ўрнидан туриб кетди. Ҳовлиқиб айвондан тушди, бўйрадек ҳовли этагидеги бостирмага кириб бир челақ майда-чўйда — цемент, алебастр, беш-ўн қўлоқ элзект сим, теши олиб чиқиди, тун ярмида усталилик бошлади. Ток манбаларининг ёриқ-тешиқларини, шикаст-ректларини тегра ботиб тузатаркан, уйда ҳар лаҳза гўдак ҳаётига ҳавф солиши мумкин бўлган бало-батталарининг қулғилини қўриб, юраги қинидан чиқиб кетаёзди. Мана, шу лўнати сервантининг бир оёғи қийшайиб, қалтаи, ишқилиб, тағига омонатгина пона қистириб қўйилган. Дониёр бир кунда бунинг ёнига минг марта келиб кетар... Хикмат ваҳим келиб, сервант теласига уйиб ташланган баҳайбат чинии кўзларига, ялтироқ рух самоварга қаради. «Бефаросат, бефаросат!», дея ана хотинини сўқди... Ҳўш, ўзингиз-чи, фаросатли одам! Нега шу пайтгача бунга лоқал разм солмаган эдингиз?! Манами ойнанинг аҳволини кўр, томоша қил: қилтириқ инде, қилтириқ миқда, пуф десанг бу лаҳза тушгудек... Э, баракалла, мирзо йиғит! Бу уйда эркак зоти қирлиб битганига кўп бўлган шекилли.

Хикмат, қўлида бир қисим алебастр, ҳуши оғиб узоқ ўтирди. Не азоблар билан катта қилган жигарпораси тақдирини наҳот унга шунчалар бефарқ! Ахир, йиллаб зор-зор кутгани, шу ёруғ дунёда одаман деб бош кўтариб юргани шу фарзанд тўғайли, шу фарзанд учун эмасми!... «Ўзлгингиз жудаям ўзингизга ўхшайди», деган ёр-дўстларига: «Бунинг ўзини тўқданим»

ГРАЖДАН МУДОФААСИ

ХИКОЯ

да — ойисининг вақти йўқ эди», дея ҳазиллашарди у. Йўқ, йўқ, тасодиф бир асрабди, асрагани рост, аммо қайта асрамайди, энди ўз зўрдинини ўзи асраши керак!

Эрталаб боши оғриб уйгонган Хикмат ишга кеч қолди. Энди жойига ўтириб, столи тортмасидан қозғоқ-қаламларини ҳафсасаллик билан олаётганида телефон жиринглади — уни бошлиқ йўқламоқда эди. Кечиккани учун мукддир дилсизхонини бўйига олиб, бошлиқ хузурига кирди ва ўн беш минутлардан сўнг чиндан ҳам асраб, тутатқиб қайтди. Мана бу бедодлиқни кўринди: идрода одам қургандек, келиб-кели

РУДАКИЙ ТАВАЛЛУДИНИНГ 1125 ЙИЛЛИГИГА

«СЎЗИМ ТОШНИ ИПАК ҚИЛМОҚҚА ҚОДИР»

Шу кунларда қардош тоғини ҳалқини ўзининг улугъ фарзанди, файласуф шоир, форс-тоқсон шеърятининг бобокалони Абу Абдулло Рудакий таваллудининг 1125

йиллигини нишонламоқда. Самарқанд яқинидаги Панжурд қишлоғида воғда этиб, умрининг кўп қисmini Бухорода ўтказган Рудакий ўрта Осиё халқлари оғзаки шеърятининг бой анъаналарига суяниб ижод этди. Унинг ижоди шаклан ҳам, мазмунан ҳам Яқин ва Ўрта Шарқ адабиётининг, биринчи галда форс-тоқсон шеърятининг неча юз йиллик тарқиқоти бўлиб қолган. Рудакий ижодининг гуманистик идеаллари Фирдавсий ва Хайём, Саъдий ва Ҳофиз, На-

воий ва Ҳомий каби поэзиямиз даҳолари ижодида давом эттирилди ва ривожланди. Рудакий жуда кўп лирик шеърлар, қасидалар, рубойлар ва маснавийлар муаллифидир. Аммо бу улкан ижод тўлалигича сақланб қолмаган. Ундан бизга қолган келгани минг байт атрофида. Унинг баъзи асарлариндан парчалар ўзбек тилига таржима этилиб, 1957 йилда нашр қилинган эди. Қўйида биз сақланб қолган айрим байтлар таржимасини газетхонлар эътиборига ҳа-вола этмоқдамиз.

РУДАКИЙ

МАСНАВИЙЛАРДАН БАЙТЛАР

Эй, хушовоз булбур, куйлайвер тинмай,
Эй соқий, қадаҳга тўдир қизил май.

Эшлик ўтиб кетди, хушовозлик ҳам,
Энди таъбиринга чўкди оғир ғам.

Елғизсан сен юз минг одам билан ҳам,
Елғизсан бўлмаса ҳам юз минг одам.

Замон ўтиб, либос кир бўлди осон,
Қирчилар қўлга тушди, эй инсон.
Ранг ўчиб кетган, ғийим ва хароб,
Сувадан не чиқар деб турибман қараб.

Чангини чангалига олиб шул замон,
Чанга чангал уриб чиқарди фиғон.

Сен гувоҳ: шоирлар қила мен моҳир,
Сўзим тошни ипак қилмоққа қодир.

Қилч дами нима, ўткир тиг нима?
Тийри ларзон нима, бун ядрок қил:
Бир худди ажал оғзадаги тиги,
Бир ҳаққўй киши оғзадаги тиги.

Эгрини тузатмоқ эмасдир осон,
Тўғрини ҳам эгри тушунар нодон.

Танам кўним топиш, сув, ер, олтинда
Аммо дил оромин илму донишдир.

Ҳаёл қилмоқ мумкин узундан узок
Умринг узок бўлсин, бўлгил умрроқ.

Кабулар боласи кирса қувватга,
Эрк, дея, куч берар куйроқ, қанотга,
Эркин чиқиб қана даррахт шоҳига,
Ундан томга, ундан сайроҳига.

Ўтисиз ўт бўлмас, авж олмас бир зум,
Айрилиқ ўтининг ўрни узим.

Сулҳа интилади оқилу доно,
Нодон интилиши: уруш, жанг, ғавго.

Қўлларимда бўлса зулфин анбари,
Лабларимда ёсуман ёноқлари.

Қадами теккан у хар тупроқ замин,
Менга саяздоғу дилим минбари,
Неча бор ўқидим мактубини мен,
Мен учун ёд улди муҳру харфлари.
Бир кунги темгаси қўлимга қўлим,
Уни кессин майли фироқ ханжари.
Киндилар шеър тўқиб бергил дейшар,
Фақат ҳуснинг васфи тилда аксари.

Ҳажринг ғанидан гарчи бағрим қон,
Лекин бу ғанидан эрурмен шодон,
Ҳажри бул бўлса, васли қандай деб,
Ўйлаб чиқален, кечалар ҳайрон.

Сени ҳалок этди беҳаё тақдир,
Қилишидан зарра бўлаёйди дилгир,
Шундай гузаллигини жонин оларкан,
Наҳот жамолидан бўлмаса басир.

Ўзингдан узокроқ туттил чироғинг,
Уни хира қилур хусни фироғинг.
Оламини тутмиш дил қабоблар исн,
Сезмасанг хастадир, эй, дил, димоғинг.

Номингни эшитсам, бўлурман шодон,
Бахтигдан менинг ҳам дилим шод, хандон,
Сўхбатдан гар исминг зина этилса,
Фикрим чувалади, ҳолим ларшон.

Борга қаноат қил ҳамда шод яша,
Алдуҳга берилма, сен озод яша,
Ўзингдан бахтлини қўриб ғам ема,
Сендан вайронлар бор, дил обод яша.

ШОИСЛОМ ШОМУҲАМЕДОВ таржималари

Оқушлар..

ғўзал, буйчалар гофилсан! Наҳот сени ҳудудсиз мазористонга айлантarmoқ шунчалар осон! Э, париваш санамлар, з ўктам йигитлар, бунча гофил, бунча бөгамасиз! Ахир, ҳар бирингизнинг бошингиз узра ўн беш килодан ажал уруғи тахлика солиб турибди-ку! Э, бахти қаро қушлар, инсон-ку бу балони ўзи яратибди, ўзи жабрини тортар, аммо сиз шўриқларда не гуноҳ! Ҳикмат салкам файласуф бўлиб қолди. Граждан мудофаси ичин бутун борлигини банд қилиб олди — гуё у туғилганидан бун шун билан машғул, гуё ҳаётининг мазмунини шунда муҳассас. Аслида ҳам шундай эди, фақат Ҳикмат бун шун пайтага чуқурроқ таҳлил қилиб, чуқурроқ идрок этмаган эди, холос. Граждан мудофаси —гражданининг, демач, асли ўзинг, ўзингнинг ҳимояси учун қайтурмоқ, уни ҳар турли ногаҳоний бало-қазолардан асраш учун курашмоқ дегани эмасми! Агар бу илмин пухта эгаллаганда эди, шу пайтагача у эҳҳ... Бу ёғига ҳаёлининг чеки-чегараси йўқ, шомолдек учад, шомолдек...

Ҳаёли шомолдек оёлаверди, оёлаверди, кечасио кундан, - тинимсиз, бегўна: ва низоат толиқди, чағлиб кетди — Ҳикмат уйқусизлик дарағида қўйқиди, вассасега тушиб қолди. Қўзини юмса — бас, ўқур, фильмларда кўрган дахшатлари ўнга айланб кетди: тоғлар кунпаякун, дарёлар, денгизлар тошиб оламини сув босади, милт этган зие йўқ қўяматинг нақ ўзи... Ваҳшатли қуюн гирдибоди ира тўсатдан қўлчаларини қўзиб, жонжаҳди билан қирқирганча Дониёр, Дониёр пайдо бўлади, бўлаб-ўйраб келаверди — наҳотсиз, ҳимосиз, етимдек ўқис... Ҳикмат ўлкаси бўзгаги тикилиб, совуқ тегга тушади, жон ҳаллида ёнида ётган ўғилчасини бағрига босади, ваҳшадми, ҳўрликданми, негадир йилғиси келади.

Бир кеча ана шундай чала мударок ётганида ер қимирлади. Серавндаги чинни-чеват шакирлаб, деразалар эриллаб кетди. Ҳикмат апила-типа қўзини ондио танаси билан ўғилни пана қилганча тош қотди. Қанча вақт шу алфозда турганини билмайди, бир пайт ўзига келиб қараса, ер титроғи аллақачон тўхтабди-ю, унинг вужудидег титроқ...

Эртаси кун докторга бориб кўринди. Лекин борганига минг пушаймонлар қилди: арав обдон текшириб, касалхонага йўлланма ёзиб берди. Раҳмат айиб кўчага чиқиди йўллангани тўрт бўл қилиб йиртди. Шундай пайта касалхонага ётадилми! Қандай ётади!

Индигина кўздек яқин бир қариндошининг тўйи эди, бораман деб турган одам, бирдан айниди. Улини тиззасига ўтказиб, ҳардамҳаёли билан телевизор томоша қила бошлади. Фўтбол

бўйча халқаро учрашу бўлаётган экан. Бир тўпга, йигирма икки наққирон йигитга ва юз минг томошабинга паршон тикилиб ўтирганида, онаси ичкаридан ранги ўчиб чиқди: —Хой, хой, радиога қўлоқ сол, нима деяпти! —Нима бўпти! —деди у ярим ўғирлиб. —Бир ваҳималар бўляпти. Регин дегани бомба ташламоқчи дейдимми-ей...

Ҳикмат онасининг юзига қараб чиндан ҳам кўриб кетди, шовша-пиша ичкари кириб, стол устидаги «ВЭФ» товушини баландлагди... «Қадри америкалик ватандошларим! Сизларга шунини маънуният билан маълум қиламани, мен ҳозиргина Россияни умрбод гафироққуний деб эълон қилувчи қонун актига имзо чекдим. Бомбардирмон беш минутдан сўнг бошладим. Рональд Рейган... Оқ уй соҳибининг бу навабдаги аксилинсоний хуружиди...

Ҳикмат, қўлоқлари шангилаб, шарҳловчининг кейинги сўзларини эшитмай қолди.

—Хуруж эмиш! Хуруж эмас, хуруш бу! — деб юборди бир пайт барелла.

—Нима гап экан! —Онаси ҳамон оstonада гангиб турарди.

—Йўқ, ҳеч гап. Ҳазил эмиш,—деб қўяқолди у.

—Ху, ҳазилига ўт тушсин! Утакамни ёрвордин-ку!

Онасининг бу гапи ўнга ёшлик чоғи юраклари эзиллиб ўнган бир ҳиқояни бутун дахшатлари ила қайта эслатди: қиш, қаҳратон. Бойнинг тантқиқ ўғли Ганжон деган хизматкор болага чена судратиб яхмалак учад. Унингдан зориккан, Ганжонни ташқарига қолдириб, эрикин қўйлаб олади. Эрталаб бир бурчақдан тош қотди қолган Ганжонни топадилар... Бой хонадонидегилари: «Ахшашмоқчи экан», дейдилар...

«Бу риёкор ҳам дунёни Ганжон қилмоқчими? Бутун дунёни-я! Ҳазил эмиш! Ҳу, ҳазилинга...» У занкираб, яна телевизор ағиллаб ётган хонага чиқди. Эканга тикилиб, юраги сиқилди. Наҳот шундай пайта жазавога тушган манзари юз минг оломон учун бир тўп тақдир бутун олам тақдирдан муҳимроқ бўлса!

Телевизорни шартта бошқа каналга буради: халқаро аҳвол кундағини. Шарҳловчилар экан-дан вазмин, аммо оқий-оқини таҳликлани бир оҳанда дунё тақдирдан сўйламоқда. Ҳозир, ҳойнаҳой, буни миллионлаб одам кўриб турган бўлса керак. Аммо, наҳотки, манзари шундай сўзлар — «Исониятнинг ҳаёт-мамоти муқаррар ҳаф остида қолди», деган сўзларни эшитган ҳам, индамай креслода ястаниб ўтириш, индамай парку тўшақларга кириб ўлаш мумкин! Ахир, бу тегисиз бедодал, ахир, бу мислсиз ноҳақлик эмасми! Гуё қумурсқам, қалтакесакми ҳақда сўз бораётгандек, осийшга, бамайлихотир: «...муқаррар ҳаф остида...»

ҲУРМАТЛИ ГАЗЕГҲОНИ

Едингизда бўлса газетамизнинг шу йил 27 июль сониде газетхон Г. Мухамедованинг хати ва шу мактуб асосида «Эру хотин — қўш қанот» сарлавҳали мақола эълон қилинган эди. Унда оилада меҳнат тақсимоти, хотин-қизларини эҳтиёт қилиш, уларни рўзгорининг оғир ишларидан озод этиш каби масалалар кўтарилган эди. Шу муносабат билан редакция газетхонлардан қўллаб қўллар олди. Улардан айримлари газетга саҳифаларида эълон қилинди.

Бу хатларда баён қилинган фикрлар шунинг кўрсаткичи, оилада меҳнат тақсимоти, эру хотини муносабати, аёлларнинг саломатлиги масаласи шу куннинг долзарб муаммоларидан. Зотан, хотин-қизларнинг руҳан тетиқлиги, қувонқлиги, саломатлиги келажак авлодининг тетиқлиги, саломатлиги демакдир. Наслинг мукамаллиги кўп жиҳатдан аёлга боғлиқ.

Аксарият хатларнинг авторлари мақолада кўтарилган фикрларни маъқуллайдилар. Шу билан бирга, ўларнинг бу борадаги фикр ва мулоҳазаларини ўртага ташлайдилар. Педагогика фанлари кандидати А. Шожалилова ўз мақоласида оилада эру хотинининг муносабати, меҳнат тақсимоти фарзандлар тарбиясида муҳим аҳамиятга эга эканлигини алоҳида қайд қилади.

У ёзади: «Аёлга тўғри муносабат оилада фарзанд тарбиясига икбий таъсир этади. Чунки бола фақат гап-сўзлар таъсиридангина эмас, балки оиладаги ўзаро муносабатлардан кучлироқ таъсирланб боради».

ДАРҲАҚИҚАТ, отанинг онага, онанинг отага муносабати, уларнинг бир-бирини нечоғли ҳурмат қилиш фарзандлар дунёқарошининг шаклланишида, уларнинг бошқаларни, аввало ўз ота-онасини ҳурмат қила олишида, меҳнатини қадрлай билишида муҳим омил бўлиб хизмат қилади. Эркаларнинг оила ишларига қўмақлашиши масаласининг манзари бу жиҳатларга ҳам дахлдор эканлигини унутмаслигимиз керак. «Кўш ўрасида кўрганини қилади», деган халқ мақоли минглаб йиллар таърибасининг натижасидир...

Социалистик тузум эркалар билан хотин-қизлар ҳуқуқининг тенг қилди. Бироқ бу тенгликнинг, бу улугъ ҳақиқатнинг тўғри тушулмайдиган эркалар ҳам, аёллар ҳам билиб бугунги кунда аёллар бажармаётган ишлар жуда кам. Аёл эрка билан ёна-ён заводда ишлайди, машина ҳайдайди, пахта таради, гишт қўяди, девор бўяйди, кўйир қазайди ва ҳоказо. Уй ишлари эса аёлларнинг биринчи галдаги вазифаси, инсоний бурчи.

Нега уларни ўзига мос, нисбатан енгилроқ ишлар билан таъминлаш ҳақида ўйламаймиз? Аксинча, хотин-қизлар бажариши керак бўлган жуда кўп ўринларда забардаст йигитлар ўтиришади. Кўп кўрамиз: янги бино қурилишида аёл янги терияти ёки панелларни жой-жойига тушириб, пайвандлашти ёхуд қарасангиз дўппингиз тушадиган даражадаги баландликда ўтириб байқабат қранин бошқаряпти. Шу қўрилиш ёнидаги сув будкаси олдида эса ёш, бақувват йигит пул майдалаб ўтирибди. Бун қандай тушунас бўлади? Уша йигит бешинчи қаватда гишт тараётган ёки «булутларга ёндош» қранин бошқарётган қизларнинг ҳаракатини кузатишдан уялмайди, ҳикоят ҳам чекмайди. Аксинча, ўша қизлар сув ичгани пастга тушса, уйлағи-нетмай уларга гап отади.

Бунга ўхшаган мисолни қишлоқ ҳўжалиги ишларида ҳам учратиш мумкин. Айни

ХОТИНИНГИЗДАН ЯШИРМАНГ

кунларда республикамиз да- лаларида пахта терими авжи- да. Пахтазорларга назар авж- сангиз асосан хотин-қизларни кўрасиз. Бир этанин тўлдир- риш учун неча марта эгиллаб- турши керак. Одам ўйласа бели эркираб кетади. Шун- дай шароитда тўрибонилик, ҳисобчилик каби енгил ишлар- ни эркалар ўз «зиммаларига» олганлар. Қош қорайиб, одам одамни танимайдиган чоғда аёллар уйга қайтиб, рўзгор ишларига шўғил кетадилар. Шу ҳам инсофдани!

Одамнинг йигитлигини фа- қат жисмоний тузилишигина эмас, балки бажарган иши, характери, одамларга муноса- бати, юриш-туриши ҳам бел- гилайди. Ҳатто шундай эрка- лар борки, хотинига қўмақча бўлиб, эртадан кечгача маст-эласт юришдан на ҳи- жолат тортади, на уялади, Ҳўш, шундайларнинг йигитлиги гурури, номуси бор деб ай- тишга кишининг тили боради!

Манзура Бекмирзаеванинг ҳам мактуби бор. У зарур пайт- ларда эри барча ишларга қў- мақлашшини қувонч билан ёзади. Бироқ бу ёрданин, бу ҳақиқатнинг суиестеълоқ қилмаслиқ зарурлигини Манзу- рахон алоҳида таъкидлайди. У хотининг сўнгига қўйидаги- ларни ёзади: «Ҳа, эри бир қўла «кичиб» олганларга қар- шилиқ бўлиб, эрига қўйиб, оп- поқ кўйлак, дазволланган шим кийдириш, истаган таомини пишириб олдига қўйиш биз — аёллар учун шараф эмасми!»

Манзурахон барча мулоҳаза- ни, ўзининг обрў-эътиборини, қадрини билган оқила аёлла- римизнинг фикрини ифода- лагандай қўйилади.

Ҳеч ким биронкини егани- ичгани бормади. Лекин шун- дай экан деб, меҳмонга тер- мулиб гап сотиб ўтиришни ҳам ҳеч ким ўзига эл қўрмай- ди-ку. Меҳмон келгандан ке- йин унинг олдида ҳар ким

ҳам аёлларга ташлаб қўймай- лик. Бизан шундай бўлади: хотин киши бирор оғир ишни бажаради. Биз бундан қувона- миз, ҳатто мақтаб газириб юрамиз. Бир кун келиб ана шу юмуш аёлнинг соғлиғига таъсир қилади, эрта қариydi. Ниҳоят, асабий бўлиб қола- ди. Ҳатто олдий рўзгор ишла- рига ҳам надорин етмайди. Шундан кейингига қўзимиз очилди, пушаймон қиламиз. Бу пушаймоннинг, афсус-надо- матнинг энди нима фойдаси бор! Шунинг олдини олсак бўлмасмики! Гап ана шу ҳақда.

Редакциямизга хат йўл- ланган ўқувчиларнинг кўпчили- ги масалани ҳудди манзари нуктан назардан ёндошганлар. Чунонин, оққўргонлик А. Ҳол- ҳўжаев, андижонлик О. Омо- нов, Ҳ. Абдуллаев, У. Аминов, У. Холиқов, наманганлик Ж. Аҳмаджонов, Тошкент Давлат маданият институтининг сту- денти Б. Бердиев, тошкентлик А. Абдурахимов, бухоролик М. Раҳматов, тожикистонлик А. Қўшбеков ва бошқа қўллаб газетхонлар шу ҳақда фикр юритганлар. Қўпгина газетхон- лар масалани фақат оила даврасида эмас, балки икти- мий ҳаёт билан боғлаб таҳ- лил қилганлар. Масалан, Тош- кент область Оржоникидзе райоинидан мактуб йўллаган Дилшод Қамов қўйидагилар- ни ёзади: «Нима учун аёл киши бу эркаларнинг иши демасдан кетикон чопиши, молларга қарши, завод ёки фабрикаларда эрталабдан кеч- гага тик оёқда туриб ишлаш керагу эрка киши бу аёл- нинг иши дея қиш-товоқ ювишдан ор қилиш керак! Нима учун аёл эркалар- нинг иши демасдан трактор ва қранларни бошқариш, шавтларда, қўрилиш объект- ларда ишлаш керагу эрка бу аёлнинг иши дея ор ювишдан, дазвол босишдан, оқат қилишдан ор қилиш керак!»

Отир-оғир ишларини хотин- қизлар бажармаётганини кўриб уялмас эканмиз, ўзимиз ҳам баъзи маёда-чўда ишларини қилишдан ор қилмайлик-да. Борди-ю бундан номус қил- дикми, аёлларни оғир жисмо- ний юмушлардан ҳалос этиш ҳақида жиддий, астойдил ўй- лаб қўрайлик, амалий чора қидирайлик. Шундагина эр- какилимизни тўла намоён қилган бўламиз.

Хотин-қизларнинг оилада, жамиятда тутан ўрнини ҳеч бир эрка босолмайди. Бунинг учун аёл бўлганга уйга бориб кўрин. Икки кун аёл бўлма- ган уйга киришга юрак бетла- майди. Бун ҳатто ташкилот ва муассасаларда ҳам сезиш мумкин. Хотин-қизлар бор жойлар бир бошқа-ю, аёлсиз жой бир бошқа — файсиз кўрнадир.

СОЦИАЛИСТИК жамият эрка киши учун ҳам, аёл учун ҳам катта имкониятлар, бетимсол шароитлар яратиб берган. Энг муҳими, совет кишилари ўзи истаган соҳада, хоҳлаган касбда ишлашдек буюк бахтга эгадирлар. Шундай экан, бу имконият, бу бахт- дан тўғри, оқилона фойдала- ниш ҳар бир эркагу аёлнинг шарафли бурчи. Хотин-қизла- римизнинг келажакни таъ- минлаш, уларнинг ким бўли- шига пойдевор қўйиш деган гап-ку! Шундай масъулият- ли ишни нима учун фақат аёлларга ташлаб қўйишимиз лозим! Оила, рўзгор ишлари- да аёлга ердан бериш деган- да масаланинг манзари томон- лари ҳам назарда тутилади. Бошқача айтганда, масалани кеңроқ, атрофлиқа тушуноқ- қиллаб кўроқ зарур. Ҳол- буки, хотинга эркин ердани дегадир картошка-пизэ арчиш- ни, чой дамлашу, қор ювишни, оқат пишириш пол арчиши тушунадиганлар ҳам кўп. Йўқ, бу ишлар аёлларимизнинг ўзидан ортмайди. Ҳатто ўзини билган аёллар эрларига бу ишларини қилишга розилик ҳам бермайдилар. Гап шунда- ки, жиддий, оғир ишларин

ИЖТИМОИЙ-СИЕСИЙ БЎЛИМ

Дониёрга маза бўлди: кун бўйи тупроққа бела- ниб, тупроқ сочиб ўйнайди, елим белкурракеси- ни олиб отасига биргалашган бўлади, унга тики- либ тураркан, Ҳикмат ҳам бир лаҳза тавиш- тахликлани унутиб кўнгли яраб кетади, сўнг яна қора тегга ботиб ишга киришади — гуё шу кеча ўша машғум фалокат бошлангандек...

Августининг охириги кунлари Ҳикмат иккиқилла- синқиллаб ертўпа тағига цемент плиталар ётиқиз- мақда эди, тўсатдан муқиб, қўлидаги бир тахта плите нақ ўн оёғи устига тушди, кўзларидан учун сечраб, вой-войлаганча тупроқ уюмига ағ- дарилиди.

Тахлика ичра бўлса ҳам, ўз оёғи билан юрга- ни бир девлат экан, тахтақачилиб шифта боқиб ётганидан бун Ҳикматнинг баттар юраги сиқил- лаган бўлиб қолди. Эрмай-ўғил, газет-теле- визор, аммо бу овуноқлар ҳам муваққат: До- ниёр бирпасла пилдирлаб кўчага чиқиб кетади, газет-телевизорга қараган сари эса ваҳимаси кучаяди: урушлар, ракета-лар, диверсиялар, агрессиялар, барбод бўлган музокаралар, муно- фик битимлар...

Бир кун кечроқ уйғониб қараса, уй жимжит —хотини ишга, ўғли боғчага кетиб бўлибди. Бо- шини кўтариб, дераза олдидаги гулдонда яшнаб турган у доне чиннигулга кўзи тушди. Ҳисоб- лаб кўрса, тургилган кунига хали узок. Ҳайрон бўлди. Ҳовлисиде қаққирғул бор, райхон бор, намошоқмуллар кўп уриб ётибди, бироқ ини- гул... Мутаассир одам, бирпасдан баҳри дили очилиб кетди. Барбир ҳаёт эр, деб ўйлади, дунё фақат тахликадан иборат эмас — манзари, кўш қириб турибди, гуллар очилган, ўғлим бо- гчада, онам бозорга кетган...

Буларнинг барчаси ҳаёт шодликлари эди, бахт эди ва аини дақиқада бунини жисму жоғи эрки- раб ағлаб тургани учун ҳам у чинакам бахтиёр эди.

... Телевизор янги-янги хўшабарларни билан Ҳикматни лол қолдирамоқда эди: манзари, Гринэм-Намрон лагери. Минглаб инглиз аёллари темир йўл узра ётиб олган. «Ракеталар жасадимиз усти- даногина ўтади», дея ҳайқирмоқда улар; манзари, Ленинобдлик йигирма уй ашар тўқувчи қиз. Ишдан кейин уйма-ўй юриб, ўн етти минг одам- нинг тичилик учун имзосини тўллабди. Ун етти минг! Манзари, шотландиялик машхур шоир. Тэтчер ҳукумати ун олий мукофот билан тақдирлабди, аммо у беш тортибди. Ўз халқига ажал тилаёт- ган ҳукуматнинг мукофоти — мен учун инсоф, дебди у. Америкада бир ишчи... Африкада алла- қайси қабила бошлиғи... Кипрлик рўқонийлар раҳномаси нутиқ сўзлаб...

Манзари, ростовлик бир гуруҳ тикуччи аёл ян-

шанба кун дастроҳ олдида: «Эртага мудоффа фондида ишлагандан кўра, бутун тичилик фон- дида ишлаганимиз афзал!»

Исмар, фамилиялар, тақдирларнинг, инсонни, инсониятни ўйлаб курашга олганларнинг сон- саноғи йўқ эди. Шунча одам! Ахир, шуларнинг ҳам бола-чақаси бордир! Ахир, улар ҳам фар- задинини Ҳикматдан ёмон кўрмас!

У икки кундан бун Альберт Эйнштейннинг хотирлар китобини ўқиб, ич-индан тошиб кела- ётган газабини аранг босиб, улугъ аллоҳани сў- роқда тутмоқда эди. Бироқ саҳифалар ор намо- ён бўлаётган олимининг неқибин бир қудрати уни чексиз ҳайратга соларди.

Ва мутлоаа сўнгиде Ҳикмат буюк донишманд- нинг ҳаммадан кўра кўпроқ натибдор чекканига амин бўлди. Китобини ёларкан, унинг номини энди кўраётгандек, ярича бир эҳди солди — шунда онги бирдан еришиб кетди: Эйнштейн чи- накам даҳого ҳоқ соддалик билан асариға «Еру олам» — муҳдиш олам» деб ном қўйган экан. Еру олам билан мударх оламининг илгиче бир чизик ажратиб турарди. Еру оламининг муҳдиш оламга айланиши учун инсониятнинг асрий э- косио бир лаҳзалик тевлабиги кироз экан!

Ҳикмат ўш уққан бу маънодан таъсирланиб, ҳозиргина нигоҳи тушган сартларга қайта тикил- ди: «Энди бизни қурол тағига қончи ҳам тазардан саклял олмайд. Энди бизни фақат таотиб ва қонунга риоз қилишгина ҳалокатдан сақлаб қо- лиш мумкин...»

Бирдан юзига оғза талди, ўша кўрнимаса овоз тағин заҳарланда билан пичирлади: «Қаламушда кавлаб-кавалаб етган жойинг шу бўпти-да...»

У уялиб кетди, ўзидан ўш уялди. Чиндан ҳам, темир қўрган битди, дейлик, ичига кириб олиш- га улғурди ҳам, дейлик, аммо атрофда на бир тир

ОЗОДЛИК КЕЛТИРГАН ИНҚИЛОБ

Дунёда кулфатнинг
миллати бўлмас,
Миллати бўлмаган
саодатнинг ҳам.

Бошинга ниқлоб
келибдими, бас,
Толенг кулгани шу
эрур укам.

Абдулла ОРИПОВ

Саҳна қоронгу. Пастга тушиб турган жиндай ёруғликда журналист Иван Волковнинг (артист Афзал Рафқов) безовта қиёфаси кўрилади. У қўлидаги дафтарчасини асабий тутганича аста-секин жормоқда. Ленин унинг юртида ҳам, ўзини тутганида ҳам аллақандай безовталик сезилиб туради. У шу кунларда Афғонистон Демократик Республикасида бўлиб бораётган Апрель ниқлобни ёзувчилар асосида махсус репортаж тайёрлаган совет журналисти. Аста-секин саҳна ёриша боради. Журналист томошбинларни репортаж воқеалари билан таъиништиришда давом этади. Айни пайтда у қаҳрамонлар билан бесовта мулоқотда бўлади.

Саҳнада майор Мартинов (Ўзбекистон ССР халқ артисти Мирҳосид Орипов). У пайвандга меҳнат отпускидан воз кечиб, дон олиб кетаётган карвонга бошлиқлик қилмоқда. Унга Афғонистон Демократик Республикаси партия ходими Қодир ошно (Ўзбекистон ССР

оёқда тураётган гудакка ўхшайди. Аммо шу гудакни уриб, танасини пажмурда қилиш, оёқларини сиңдириш, уни ҳалокатга мажбур қилиш мумкинми? Асло! Саҳна воқеалари замирида ҳам озодинки, эркин, мустақилликни куч билан, ақл билан йўқотиб бўлмаслиги ҳақидаги ўлмас қоялар ўз ақсини топади. Масалан, душман тўдасининг қамқоқонада ётган вакили билан афғон журналисти ўртасида бўлиб ўтган «сўроқ» саҳнасини эслайлик. Қотил Стора бир гуруҳа афғон қизларини мақтабта боргани учун заҳарлаб ўлдирган. У дастлаб журналистнинг саволларига «мағрур» жавоб беради.

Сўнг ўткир сўроқлар зарбидан оёқлари, қўллари қаттиқраб ўтириб қолади. Соҳларини чапаллаганича унисиз нидо қилади. Бу тугаб ва чириб бораётган жиннинг дунёнинг нидоси бўлиб эшитилади. Бу ғариб товуш инқилоб курашчиларини енгиб бўлмаслигини такрор-такрор уқтиради.

Шу ўринда актриса Сайёра Юнусованинг қисқа, лекин ниятда табиий кераклиқ таъкидлаб ўтиш керак. У кўп гапирмайди. Ўз қаҳрамони дардини, афсус-налоқатини, фожиесини фақатгина ҳаракатларда томошбинга етказиши. Қўриқда айтганимиздек, терговчи қизнинг саволларига жавоб беролмай, бутун танаси қаттиқраб, вужуди титраб йиқилади. Гўё томошбин кўз ўнгиде чириб бораётган эски жамаиянинг шарпаси кулаб тушгандай бўлади.

Инқилоб руҳининг буюк тантанасини кўрсатуви бундай эпизодлар ҳар бир саҳнада ўз ақсини топади. Карвон катта, машаққатли йўлни босиб манзилга етиб келади. Душман тўдаларининг ҳужумида соқдлар қаҳрамонларча ҳалок бўлади, ўқлар зарбидан машиналар нима-тешиқ бўлиб кетади: лекин дон белгиланган пунктга етказилади.

Энди, иккинчи оғиз спектакль ижодкорлари ҳақида. Совет ёзувчилари Александр Проханов ва Леонид Геринковнинг «Афғон репортажи» деб номланган бу пьесаси Ҳамза номидаги Ўзбек давлат академик драма театрида саҳналаштирилган. Пьесани таниқли драматург Машраб Бобоев таржима қилган. Асарни Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган санъат арбоби, театрининг етакчи режиссёрларидан бири Баҳодир Йўлдошев саҳнага қўйган. Саҳна безакларини СССР Давлат мукофотининг лауреати, театрининг бош раҳбари Георгий Брин ишлаган.

Шу ўринда режиссёр, расом ва таржимон ҳамкорлигини алоҳида таъкидлаш зарур. Спектаклнинг ниятда табиий чиқишида бу ҳамкорлик яхши самаралар берган. Ўйлашимизки, улар бейинги ижодий ишларида бу алоқани янада мустаҳкамлайди.

Айтиш мумкинки, саҳна безаклари катта маҳорат билан ишланган. Ҳар бир декорация спектакль охиригача томошбин диққатини торттиб туради. Айниқса, карвоннинг душман тўдаси билан тўқнашуви, қамқоқона, нон заводи директори билан учрашуви саҳналари табиийлиги билан ажралаб туради.

Кичик бир мақолада спектаклнинг барча фазилатлари, ҳали қиёмга етмаган саҳналар ҳақида батафсил гапирганимиз имконияти йўқ. Бу тўғрисида мутахассислар ҳам ўз фикр-мулоҳазаларини билдирадилар, албатта.

Спектакль қаҳрамонларидан бири «Афғон ниқлоби» ҳали йўл бошида», — дейди. Ҳа, йўл бошидаги ниқлоб манзилга етиб бориши аниқ.

Республиканинг меҳнаткашлари ўн кун давомиде «Тошкентнинг олтин кўзи» деб номланган Бутуниттифоқ антанавий санъат фестивали қатнашчилари ижросидаги қўшқча рақсларини тинглаб, томоша қилдилар. Бу йилги фестивал Ўзбекистон ССР ва республика Компартиясининг 80' йиллиги арафасида ўтганлиги учун ҳам ўзгача аҳамият

ҚАРДОШЛИК НАМОЙИШИ

касб этди. Иттифоқимизнинг гўрли ерларидан ташриф буюрган машҳур хонандлар Вергилий Нореина, Евгений Райков, Роза Римбоева, Салима Бекмуродова, Мария Дроздова ва бошқалар, шунингдек, бир қатор хор, ашула ва рақс, эстрада ансамбллари республикамизнинг шаҳар ва қишлоқларида концертлар бериб, дала меҳнаткашлари билан учрашувлар ўтказдилар.

Айниқса, Киров номидаги Ленинград опера ва балет академик театрининг солисти, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони Ирина Колпако-

вагинг пойтахтимиздаги СССР халқлари дўстлиги саройида чиқиши санъат мухлислари ёнда бир умр саъдания қолади. Бу ерда у Алишер Навоий номидаги Ўзбекистон ССР давлат академик Катта театри санъаткорлари билан биргаликда «Жизель» ва «Шопенна» балетларида бош партияларни ижро этди.

Умуман, фестивалнинг ҳар бир кунини меҳмонлар ва меҳмонлар учун дўстлик, ўзаро ҳамкорлик алоқаларини мустаҳкамлашда катта аҳамият касб этишига шубҳа йўқ.

Фестиваль иштирокчилари — украинлик санъаткорлар

саҳнада.

С. МАҲКАМОВ фотоси

ХАМЗА ЯНГИЛИКЛАРИ

БИРИНЧИ СЕМИНАР

Ўзбекистон ССР Ёзувчилар союзи Тошкент бўлимининг ташаббуси билан ўтказилган бўлиб, ёзувчиларнинг биринчи семинари Ўзбекистон ССР ва Ўзбекистон Коммунистик партиясининг 60 йиллик юбилейга бағишланди.

«Кумушқон» дам — олиш уйда ўтган бу анжуманга обаластнинг барча район ва шаҳарларида ижод қилаётган ёш қаламқашларнинг аксарияти қатнашди. Семинарнинг биринчи кунини «Безовта олам ва ёзувчи қалби» деб номланган шеъринг кечасида ёш шоирларнинг тинчлик, эрк ва фаровонлик тўғрисидаги шеърлари тингланди. Кечани олиб бораган ёзувчи Тоҳир Малик безовта олам ҳақида, тинчлик ва оқсоғишга ҳаёт учун курашга ётган жуда кўпга эрксевар кишилар қатори совет шоирларининг ва шу жумладан, Ўзбекистон адабларининг ўз асарлари билан олиб бораётган курашлари ҳақида батафсил гапирди.

Семинарнинг иккинчи кунини Ўзбекистон ЛКМ Тошкент бўлими комитетининг секретари ўртоқ Х. Абдураимов нутқ сўзлаб, Ёзувчилар союзи Тошкент бўлимининг фаолияти ва шу кеча-кундузда олиб бораётган ишлари ҳақида тўхталиб, шунингдек, обаласт ёшларининг вазиёлари ҳақида ҳам гапирди. Залда йиғилганлар «Адабиётда халоскор жангчи образи» деган мавзуда профессор Очил Тоғаевнинг, «Халқлар дўстлиги — адабиётлар дўстлиги» деган те-

мада филология фанлари кандидати Раҳматулла Иноғомовнинг докладыни тингладилар. Шундан кейин ёш қаламқашлар адабий секциялар ишида қатнашдилар. С. Анорбоев, Ж. Абдуллахонов раҳбарлигидаги проза секцияси, Назарматов ва М. Азам раҳбарлигида поэзия секцияси, Тоҳир Малик ва Э. Забеганов раҳбарлигида рус адабиёти секцияларида уларнинг янги-янги қўзғалмалари батафсил муҳокама қилинди.

«Ҳаёт инсонга бир марта насиб қилинади» деб аталган адабий кеча — жановар ёзувчи Николай Островскийнинг 80 йиллик юбилейига бағишланди. Машҳур адабнинг жановар йўли, ижодий фаолияти ҳақида ёзувчи Юрий Абдуллахонов сўзлади. Шундан кейин шоирлар ватанпарварлик, жонажон партия, комсомол ва насорат ҳақидаги шеърларини ўқиб бердилар. Семинар якунида профессор Лазиз Қазомов «Хозирги замон мафкуравий курашида адабиётнинг ўрни» деган мавзуда доклад қилди.

Уч кун давом этган бу анжуманга Тошкент бўлими комсомол комитети, район партия ва комсомол комитетларининг ходимлари иштирок этдилар. Ўзбекистон ССР Ёзувчилар союзи правленисининг секретари ўқитан Усмонов семинар қатнашчиларини қизгин таъкидлаб ва уларга нелажмадаги ишларида омад тилади.

С. НАЖМИДИНОВА.

Обуначилар диққатига! ЧЕКЛАНГАН ЭМАС

«Ўзбекистон адабиёти ва санъати» газетасига обуна бўлиш тартиби тўғрисида қайта-қайта эълон бериб боришимизга қарамастан, обуначилар ҳамон бизга турли саволлар билан мурожаат қилишмоқда. Жойларда рўй бераётган муаммолар тўғрисида эътибор. Бир қатор обаластлар, қардош республикалардан келадиган мактубларда айрим почталовлар, «Союзпечать» агентликларини ходимлари обуна чекланганини баҳона қилишмоқда экан.

Маълумки, газетамизнинг ўқувчилари сон қардош Тожикистон, Қозоғистон, Туркменистон, Озарбойжон, Қирғизистон республикаларида ҳам йил сайин ошиб борапти.

Бу йил ҳам одатдагидек газетамизга обуна бўлиш ҳеч қандай чекланган эмас. Мазкур шикоят хатлари айрим алоқачи ўртоқлар ўз ишларига анча эътиборсизлик билан қараётганлигидан далolat беради.

«Алоқа бўлимининг айби билан газетамизнинг бир қатор сонларини оломай қолдим», — деб ёзди олоқачилик М. Мирҳадмедова. — Бунинг устига 1985 йил учун обуна бўлишга ҳатти янаёқаман.

Тошкентлик Г. Бобононов ҳам худдан ана шу мазмунда хат ёзиб, шаҳардаги 206-алоқа бўлими ходимларидан шикоят қилди. Тошкентлик О. Орипов, қашқадарлик М. Қойибоз, самарқандлик И. Илҳомов ҳам 1985 йил учун обуна бўлишга қўйилган шикоят, алоқа бўлими ходимларининг айби билан газетамизнинг бу йилги сонларини тўла ололмаганини билдирган.

Биз ўз навбатида мазкур «Союзпечать» агентликларини, алоқа бўлимларини раҳбарларига мурожаат қилиб, шикоят бу нуқсонларни тезроқ бартараф этишни талаб этамиз.

Шу билан бирга, муҳтарам газетхонларимиздан 1985 йил учун обуна бўлиш масаласида жойларда рўй бераётган қийинчилик ва муаммолардан бизни хабардор қилиб боришларини сўраймиз.

ХАТЛАР ВА ОММАВИЙ ИШЛАР БЎЛИМИ

БЕРУНИЙГА БАҒИШЛАНГАН КЕНГАШ

Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг Х. Сулаймонов номидаги Қўзғалмазар институтига Абу Райҳон Беруний таваллудининг 1011 йиллиги нишонланиб, илмий кенгаш ўтказилди. Кенгашда ЎзФА Шарқшунослик институтининг олимлари ҳам иштирок этиб аллома илмий меросининг жаҳоншумул аҳамияти ҳақида гапирдилар. Жумладан, Қўзғалмазар институтининг директори, профессор А. Қасимов: «Бизнинг давримизда Беруний асарларининг сайланма нашрлари чоп этилиши берунийшунослик фанларини кенгайтириб юборди. Бинобарин, биз Берунийнинг бесовита тил ва адабиётга доир фикрларини ҳам таъдиқ эта оламиз», деди.

Сўнгра кенгаш қатнашчилари Тошкентдаги Беруний майдонига бориб, аллома ҳайкали пойига гулчамбарлар қўйдилар.

Т. ЗУФАРОВ

РУС ШЕЪРИЯТИ КЕЧАСИ

Рус шеърини ўзбек совет шоирлари учун маҳорат мактаби бўлди. СССР Ёзувчилар союзи ва Ўзбекистон Ёзувчилар союзининг 50 йиллигига бағишланган В. И. Ленин номидаги Тошкент Давлат университетида ўтказилган кечада рус шоирларининг шеърлари янгради. Адабий учрашувни Ўзбекистон ССР халқ ёзувчиси Асқад Мухтомоғли

борди. У рус адабиёти ўзбек халқи маънавий дунёсининг ажралмас қисмига айланиб қолганлиги, бу улкан адабиётнинг ўзбек совет адаблари ижодида ҳаётбахш таъсир, адабиётимизда Горький ва Маяковский, Шолохов ва Твардовский аънавалари хусусида сўзланди.

Кечада Ўзбекистон халқ

ёзувчиси Туроб Тўла, Ўзбекистон Ленин комсомоли мукофоти лауреатлари Хусниддин Шарипов, Омон Матжон, Ойдин Хожиева, Раим Фарҳодий, Мухаммад Али ҳамда Сайёр, республикамизда яшаб ижод этаётган рус шоирлари Борис Пармузин, Александр Файнберг, Михаил Гребенков, Людмила Егорова, Ольга Лебединская рус шоирларининг шеърларидан таржималар ва ўз шеърларини ўқидилар.

ЮБИЛЕЙ КОНФЕРЕНЦИЯСИ

филология фанлари докторлари Умарали Норматов, Бердали Имомов, Норбой Худойберганов, Жизизах Давлат педагогика институтининг доценти Ёрол Носиров адиб ижоди ҳақида сўзладилар.

Шунингдек, ёзувчи таълим

Ш. ЖАБОРОВ

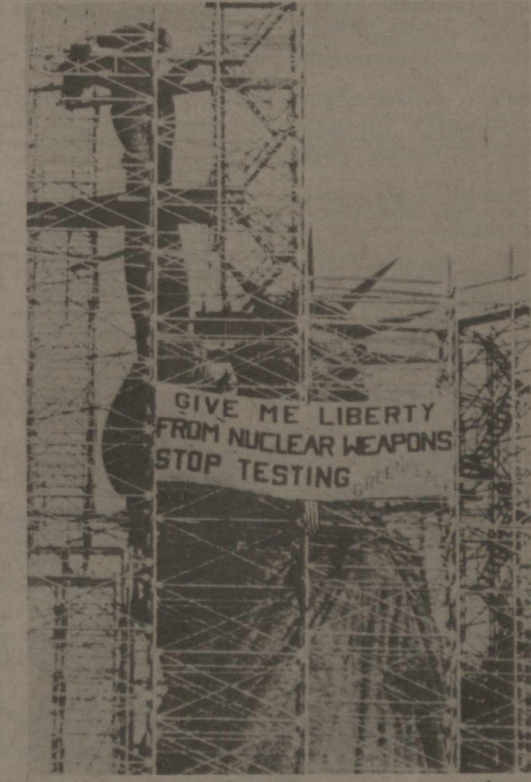
ЁЛҒОН ВАЪДАЛАР

«Мени ядро қуролларидан халос қилинг. Уларни сиёб кўришни тўхтатинг». АҚШнинг Озодлик рамиз бўлган ҳайкалга осилган шордаги бу сўзлар нафақат америкалик урушга қарши ҳаракат қатнашчиларининг, балки Қўшма Штатлардаги тинчликнинг актив ҳимоячиларининг ўз мамлакатини ҳужумдорларнинг сиёсатига қарши муносабатини ҳам ифодаляди.

Маълумки, Нью-Йорк денгиз портида жойлашган бу Озодлик ҳайкали АҚШда навбатдаги сайлов кампанияси ааж олган ҳозирги пайтда қайта таъмирланмоқда. Қўллаб-сўлатилган ҳайкалнинг айрим қисмларининг ёмирилишини Рейган ҳукуматининг халқаро миқёсдаги тўтаётган ўрни билан ҳаммоҳанг деб баҳоламоқдалар.

Дарҳақиқат, Рейган ҳокимият тасвиге келгандан бери мамлакатда ишсизлар сонини яна ҳам ошиб кетди — ҳозирги пайтда улар 35 миллиондан ортиқ кишини ташкил қилади. Қуролларни пойсига ааж олдирилди. Миллионлаб долларлар қуролларни ишлаб чиқаришга сарфланмоқда. Айниқса, ядро қуролларни қўллаб ишлаб чиқаришда ҳамда НАТОга аъзо мамлакатлар терроризмга қарши курашмоқда. Марказий Африкадаги, Ян Шань ва Африкадаги бир қатор давлатларда АҚШнинг аралашуви билан агрессия ва уруш ўқуқлари аяланганмоқда.

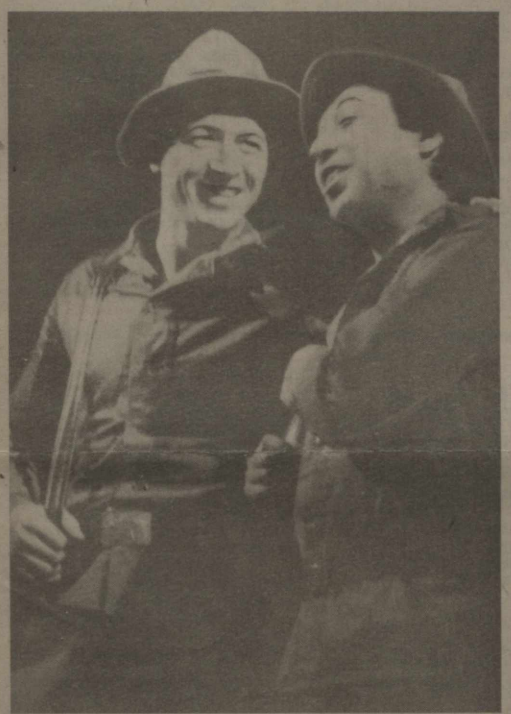
Рейган бошчилигидаги республикачилар партияси сайло-

волди кампаниясида кўпроқ овоз олиш учун яна ёлғон ваъдаларни қоп-қоплаб беришмоқда. Лекин уларни амалда бажариш учун эса бирорта ҳаракат ҳам сўзлаб берди. Бу америкаликларнинг ўзларида ҳам

норозиликлар келтириб чиқармоқда. Суратдаги 90 метрлик Озодлик ҳайкалига осилган шордаги бу сўзлар ҳам шунини исботлайди.

ЮПИ—ТАСС фотоси

Суратда: шу спектаклдан кўринишлар. К. РОМЕЕВ фотолари

А. ЖҲРАЕВ

РЕСПУБЛИКА БИБЛИОГРАФИЯСИНИНГ СОЛНОМАСИ

Республикамизда библиография соҳаси бўйича янги бор нашр этилган. Мусо Туроповнинг «Ўзбекистонда библиография ишининг ривожланиши» (рус тилида, Тошкент, «Фан» нашриёти, 1983 йил) монографиясида ўрта асрдан шу кунгача мавжуд бўлган ўзбек библиографиясининг тарққийёт босқичлари аниқ фактлар орқали таҳлил қилинади.

Китоб «Ўзбекистонда революциягача ва совет ҳокимиятининг биринчи йилларида библиография иши», «Ўзбекистон ССР ташкили қилингандан сўнг библиография ишининг ривожланиши», «Урушдан кейинги ва ривожланган социализм даврида Ўзбекистонда библиографиянинг роли» сингари бобларга бўлинганлиги ва бой фактик манбаларга асосланганлиги билан характерлидир.

Муаллиф китобнинг биринчи бобида буюк алломалар Абу Али ибн Сино, Абу Райҳон Беруний, Алишер Навоий, шу-

нингдек Ибн Абдуллаҳаб Екут, Ибн Махжур ас-Сомонийларнинг ўлмас асарларидан мавжуд библиографик манбалар, кутубхоналарда қўлланган турли жадаллар тўғрисида қизқарли маълумотларни келтириб, Масалан, Алишер Навоийнинг «Маъжлисун-нафис» асари, муҳим библиографик манба бўлиб ҳисобланади. Маълумки, унда 490 дан ортиқ адиб ва шоирларнинг ижодий фаолияти ҳақида нобъ қизқарли маълумотлар берилган. Автор бу асарнинг библиография лугат сифатида машҳур ёдгорлик эканини ҳам таъкидлайди.

М. Туропов Урта Осиёнинг Россияга қўшилгандан сўнг юзага келган ва ўлканинг ишлаб чиқариш кўчларини ўрганишда катта роль ўйнаган муҳим библиографик қўлланма «Туркистон» тўлими ҳақида батафсил тўхтабди.

Монографияда Алишер Навоий номидаги Ўзбекистон ССР Давлат кутубхонасининг

библиографлари олиб борган ишлардан «Ўзбек санъати» (театр, музыка, кино) матбуот саҳифаларида номли библиографияга 1900-1936 йиллар байнда ўзбек санъати ёрилган китоб, газета ва журнал манбалари киритилган бўлиб,

улар ўзбек миллий санъатини ўрганишда муҳим роль ўйнаётганлиги таъкидланади. Библиографияда 2259 номдаги турли манбалар — театр, музыка кино ва хаваскорлик санъати рубрикалари остида берилган.

Бундан ташқари, китобда адабиёт ва санъат бўйича тузилган талайгина библиографик кўрсаткичларга ҳам кенг ўрин берилган.

Муаллиф монографиянинг сўнгги бобида библиография ишининг республика экономикаси ва маданиятининг ривожланишида, янги жаҳиат кишининг тарбиялашда туғган ўринини тўла очиб беришга ҳаракат қилган.

Мазкур асар айрим нуқсонлардан ҳам холи эмас. Кўп ҳолларда библиографик тасвирларнинг бир хилда эмаслиги, айрим бобларда қайтариларининг қўллиги, шунингдек, тарихий манбалардан кам фойдаланилганлиги ва кейинги йилларда яратилган қатор библиографик қўлланмалар таҳлилин назардан четда қолганлигини кўрсатиб ўтиш мумкин.

Боқибилло КАРИМОВ, педагогика фанлари кандидати, Нурали АБДУГАФФОРОВ, Иброҳим ЙЎЛДОШЕВ, Тошкент Давлат маданият институтини ўқитувчилари

КУЗГУН ШАРҲАСИ

РЕДАКЦИЯГА ХАТ

Хурматли редакция! Мен 1982 йилнинг август ойидан бери жаҳо чорамни утайман. Бир фалокат сабаб бўлиб, жиний жавобгарликка тортилдим. Суд ҳукми мени қонинтиради, терговчилардан ҳам шикоятим йўқ. Улар шунақа жаҳога лойиқ эканлигимга ишонч ҳосил қилдиришди.

Ушбу мактубни бошқа бир сабаб билан ёзишга тўғри келди. Мен бу ерда бир киши билан дўстлашиб қолдим. Узоқ мулоҳазалардан кейин ана шу дўстим, унинг бошига тушган фалокат тўғрисида ёзишга қарор қилдим.

Мен унинг фамилияси, номини маълум қилишни унчалик зарур деб билмайдим. Чунки дўстимнинг ўзи ҳам бунга хайрохлик билан қарамасди. «Муддатим оз қолди, керак эмас», деди.

Биз икки йилдан бери мажбурий хизматни бирга ўтаймиз. У зийрак, оқин-қўнғил, хушқаъча, мулоҳазали, иродали йигит. Қўйин дақиқаларда журтатилиги, дўста сadoқати билан ҳам менга маъқул. Дўстим қўйиндаги тўртликни такрорлаб юришини хуш кўради.

Қора кузгун, қора кузгун,
Чарх урмагин бошимда,
Мен ҳаётга тўйганим йўқ,
Йигит ўлмас ёшимда...

— Нега бу шеърини кўп такрорлайсан, — деб сўраб қоламан гоҳида ундан.

— Бу шеър мени хушёрликка чорлайди, маънавий қувват ато этади — дейди у.

Лексин шунча мулоҳазалиги, хушёрлигига қарамай у хатога йўл қўйгани ва оқибатда мажбур тортаётганлиги мени ажаблантирди.

— Мен шаҳардаги корхоналарнинг бирида оддий ючи бўлиб ишлайдиму, — деб ҳикоя қилади дўстим. — Шу орада шоферлик курсини битирдим ва бир қатор автопаркларга иш сўраб бордим. Аммо ҳамма жойда ҳам менга, «буш ўрин йўқ», деб тўмтоқ жавоб беришди.

Ниҳоят, бир гараж мудири хужжатларим билан танишиб чиқиди мулоҳаза билан гап бошлади. «Бизда бўлган янги машина бор, лексин уни олиб келган киши андак харажат қилган, андиқорин юз эллик сўм «сарфлаган»...

Айрим бошқилар порасиз ишга қабул қилмайдими деб эшитган эдим, аммо бундай мунофиқликка дуч келмайдим. Рост гапми, ўлайсиз аҳволга тушиб қолган. Бунинг устига айни пайтда пулим ҳам йўқ эди. «Кейинроқ берсангиз ҳам майли», деди мудири анча юмшаб.

Шундай қилиб менга бензин ташийдиган ГАЗ-52 маркали машинанинг қалинини тутқазди. Уйдагилар, қишлоқдошлар, дўст-биродарлар янги машина олганини кўриб қувонишди. Орадан кўп ўтмай мени мудири чақиртириб қолди. Юрагим безиллаб, унинг хонасига кирдим.

«Бу ён қандоқ бўлди, йигит, — деди у охирига сўзга уруғ бериб. — Мен сизни лафзи ҳалол одам деб ўйлагандим»

Мен ҳикоятларимни ва кўп ўтмай унга юз сўм топиб бердим. Бошқилар димоқ-фириқ билан санаб кўриб юзини буриштирди. Қолганини ҳам зудлик билан топширини тайинлади. Мен эса қолганини бермасликка аҳд қилгандим.

Бир кун машини олиш учун кассага кирган эдим, кас-сиримиз, аввал бошқилқа учрашимни илтимос қилиб қолди.

«Кассадан пулни олиб, тўғри менинг олдimgа кир», деди бошқил.

Мен машинани олдим, пулни унинг олдimgа кирдим. Ўша эллик сўмни бошқилнинг столи устига қўйдим.

Кейин суриштириб билсам, бу ерда шоферларнинг аниқлиги менга ўхшаб тул қўлиб ишга киришган экан. Такрибли шоферлар бундай порахўр, кўре мудиридан норозид эканлар. Ниҳоят, улар юқори ташкилотларга шикоятлар ёзишди. Бу хатлардан

бири мўлжалга тегиб шешилди, комиссия желиб, текширишни бошлаб юборди. Бир кун комиссия мени ҳам йўқлаб қолди. Ўзгаришга бўймай, бўрттирмай гапириб бердим. Кейин судга ҳам гувоҳ сифатида чақирди. Бу гап ҳам бор гапни айтдим. Шундай қилиб, мудири жиний жавобгарликка тортишди.

Орадан ўн ойлар ўтиб, ҳамма гаплар тинчиб кетган ва ҳаётим анча нозга тушган бир пайтда мени тагин судга чақирди. Бу гап гувоҳ сифатида, жиний чин сифатида тақлиф қилинган экан. Узоқ мулоҳазалар, савол-жавоблардан кейин суд ҳайъати мени пора беришга айлал, уч йил муддатда мажбурий хизматга жалб этиш ҳақида ҳукм чиқарди.

Хурматли редакция! Балки менинг ўзим ҳам «қора» бўлган ҳолда биронинг қисмати йиб, ҳақиқат излаганим галати туюлар. Аммо мен шунга аминман, инсон ҳар қандай шароитда ҳам ҳақиқат изларкан. Ахир Ватан урушида йигирма миллион оғанилла-римиз ҳам ҳақиқат тантанаси йўлида қўриб бўлмадиларми?!

Лексин дўстим ҳақида ўйласам, унга нисбатан ноҳақлик, андак адолатсизлик қилинганига ишонч ҳосил қиламан. Ахир, уни уша пулни беришга мажбур қилишган-ку! Нега энди шундай ақолиб йигит, ўзгалар учун йиллаб жабр тортиши керак?! Тўғри, мудири қамалибди, аммо дўстимда нима гуноҳ?

Мен бу борада маъмурий идоралар ва редакциянинг фикрини билмоқчи эдим.

Абубакир ЙҮЛДОШЕВ

ЮРИСТ ШАРҲИ

Қўриб турибдики, А. Йўлдошев ўз мактубида дўстининг исми-шарифини айтишни эп қўрмаган. Биз юристлар аниқ хужжатларга, далил ҳамада ашёларга асосланиб бирор нарсга дейишимиз ноноиз. Шунинг учун ҳам Абубакир Йўлдошевни ва унинг дўстини топиб, улар билан юз-ма-юз гаплашишга, ҳукм билан қайта танишиб чиқишга тўғри келди.

Абубакирнинг дўсти Мутал Бекмуродов деган йигит экан. Биз улар билан узоқ гаплашдик, барча хужжатларини қайта кўздан кечириб чиқдик. Мутал асли Олтинқул районидати Жалабек қишлоғида туғилган. Бу қишлоқда ҳозир хотини.

тўрт фарзанди бор. Мутал Бекмуродов 1982 йил декабрь ойида Ўзбекистон ССР Жиноят кодексининг 153-моддаси 1 қисми билан уч йил муддатга озодликдан маҳрум этилиб, мажбурий хизматга жалб этилган. Делодаги тушунтириш хатлари, тергов материаллари Абубакир Йўлдошев ёзган гаплар тўғри эканлигини кўрсатади. Дарҳақиқат, М. Бекмуродов пора беришда айбланади. У Андижон шаҳар умумий оқсатганиш идорасининг гараж мудири Т. Болтабеовга 1980 йилнинг 23 майида юз сўм, орадан анча вақт ўтказиб тагин 50 сўм пора берган.

Ўзбекистон ССР Жиноят кодексининг 153-моддасига биноан пора берган кишилар 3 йилдан 8 йилгача озодликдан маҳрум этилиши, агар бу жиноятни такрорласа, ўн беш йилгача қамаласи, мол-мулк мусодара қилиниши керак. Шунга қарамай, Андижон район халқ суди М. Бекмуродовнинг ёшлагани ҳисобга олиб, унга оғир чора қўрмаган. Агар М. Бекмуродов пора беришга мажбур бўлганлигини ўз вақтида маъмурий органларга ёзма ёки оғзаки тарзда маълум қилганда эди, жавобгарликка тортилмасди. Лексин М. Бекмуродов бундай йўл тутмаган. Пора бериш жиноят эканлигини билла туриб, шу нига қўл урган, уни бекитган.

Редакцияга хат йўлаган А. Йўлдошев ҳам уч йил муддатга озодликдан маҳрум этилган. У Бўз район «Узсельхозтехника»сида слесарь бўлиб ишлаган. Унинг бошқил қалбаки ведомост тузиб, давлат маблағини ўзлаштириш билан шуғулланган. Абубакир ҳам қисқа вақтда нопок йўл билан 970 сўм олиб, унинг бир қисмини бошқилқа берган. У шу нопок йўлга бормаслик зарурлигини бир лаҳза бўлса ҳам ўйлаб қўрмаган. Давлат маблағини ўзлаштириб юборишнинг оқибати ёмон бўлишини ҳаёлига келтирмаган.

Абубакир Йўлдошев асли Бўз районидати «Партия XX съезди» совхозидан. Унинг хотини, икки фарзанди бор. Эндигина ўттиз баҳорини қаршилаган бу икки йигит ўз оиласида, болалари бағрида бўлишлари керак эди, албатта. Аммо тақдир тақозаси билан адашиб умрларининг энг гуллаган дақиқаларини ахлоқ тузатиш қолонияларида ўтказмоқдалар.

Суд ҳайъати қонун юзасидан иш тутган ва айбдорларни тўғри жазолаган.

Баҳодир МАХСИТОВ,

Ўзбекистон ССР Юстиция миносирлиги суд органлари бошқармаси бошлиғи

РЕДАКЦИЯДАН:

Хурматли газетон!

Ҳаётда ҳар бир киши ҳам хатда тилга олинган «қора кузгундан» — жиноят шарҳисидан оғоҳ бўлиб турмоғи шарт. Чунки фалокат, халқнинг доно тили билан айтганда, оёқ остида. Юқоридаги «арзимгани» жиноятлар кўпича адолатли қонунларни менсимаслик ҳолларидан туғилган. Қонунбузарлик билан мурооса қилиб юрвчи кишилар одадга, кўшининг кўр бўлса, кўзининг қис, дейишди. Шундан жиноят илдири одади. Уроқ 6. Махситов ёзганидек, Абубакир Йўлдошев ва Мутал Бекмуродов одил қонун бўйича жазоларини тортишмоқда. Герман суд инсонпарварлик юзасидан энг енгил жазони қўлаган бўлса-да, негидир уларга нисбатан жуда оғир чора қўрилгандай бўлиб туюлса-да, таъмиргил, порахўрлик, юлчилик ҳар қандай шаклда ёмон иллат. Порахўр жамиятга катта маънавий зарар етказди. Юлчилар ўзлари қилиб Абубакир, Муталдек эндикини ҳаётга қадам қўйган ёшларнинг ҳам умрларини заҳарлайдилар.

Андижон район суди Муталнинг илгари суд бўлмагани, ёшлигини ҳисобга олиб, унга нисбатан енгил чора қўлагани тўғри. Аммо бу ерда таъмиргил бўлганини ҳам ҳисобга олиш керак эди, деб ўйлайми. Кассирга Муталнинг маошини бермай туриш ҳақида кўрсатма берилганини ҳам бунинг учун асос бўла олади. Биз ишни ҳали ҳам бўлса область суди ана шу нуқтан назардан қараб чиқишини тақлиф қиламиз.

Юқорида номлари тилга олинган икки ёшнинг жиний жавобгарликка тортилиши, умуман бундай ҳоллар ҳаётда содир бўлаётганлиги қонунчиликни тарғиб қилиш ишларини тагин ҳам кучайтириш зарурлигини кўрсатади. Урта ва олий ўқув юртлари программаларига қонуншунослик дarsi қатъий қилиб киритилиш ҳақида кўп гаплар бўлган эди. Аммо бу борадаги ишларимиз ҳали талаб даражасида эмаслигини ҳаммамиз ҳам сезиб турибмиз.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг XVI пленуми давлат, халқ мулкига хийнат қилиш, порахўрлик, таъмиргил сингари иллатларга қарши кескин ўт очди. Бу ўтнинг алангаси сусаймаслиги учун бугун биз ҳаммамиз масъулмиз.

Ҳаётда ҳеч кимнинг бошида чирик иллатларнинг қора кузгунини чарх урмаслиги, ҳеч кимнинг жонига таҳдид солмаслиғи шарт.

ХАЙРИЯТ

3 ШИҚ тарақлаб очилиб, ичкарига Тешавойнинг хотини гандираклаб кириб келди.

— Эри! Хо-ой эри! — чақирди у дўқ аралаш. — Нима бало, кулоғинг том битганим? Бу ёққа қара!

Тешавой мағзава юки қўлини белбиди, фартугига артганча ваннахонадан чопқиллаб чиқиб келди-да, хотинининг қўлтиғидан олди.

— Вой-во-ей! Яна ичиб келдингизми? Шунақаям одам бўладими, а? — деди у йилгасираб. — Ўзингизни ўйламангиз, мени ўйламангиз, ҳеч бўлмаса болаларни ўйламангиз-чи!

Хотини бу гапларга парво қилмай, эрига суяниб, ичкарига кирди-да, ўзини тап этиб диванга ташлади.

— Хой, эри! Яна бошлайсанми? Ҳа-деб мингир-мингир қилаверма, бўлмаса ҳозир бир теппи, колток қилиб юбораман, — деди у ўдагайлаб. — Қанақасан ўзинг, а? Ҳеч бўлмаса, қўшининг Тошматдан ўрнак олсанг бўлмайми? Хотини эшикдан кириб келиши билан даров олдиға пешвоз чиқиб, «Ассалому алайкум, хотиниңон. Яхши келдингизми? Бугун озгинагина кўпайиб кетибдими? Майли, майли. Хотини киши бўлганда кейин ичади-да! Иш қилиб, учиб қолиб, йўлда йиқилиб, эт-бетингиз лат эмаса бўлди-да», деб қарши олади. Сен бўлсанг, мингир-мингир, мингир-мингир...

— Тошматнинг хотини ичсам, уйини тўғрилаб қўйган. Эрини ёзда қора ден-

гиз томонларга обориб, айлантириб келди. Сиз бўлсангиз, қора денгиз у ёнда турсин, бир марта бўлса ҳам кинога олиб тушганингиз йўқ. Сизга ўйланган-нидан бери бирор марта елманга офтоб тегиб, уй ишларидан бўшаганимни билмайман, — деди Тешавой кўзига милт-милт ёш олиб. — Уйимиз ҳам қуқуруқ. Ҳар кунни сиз бўшатган бутилкаларни сотиб, нон олиб келамиз. Шу ҳам турмуш бўлди-ю!

— Хей! Шуқур қилсанг-чи. Агар ичмаганимда сотишга бутилкаларни қаёқдан олардинг? — бўш келмади хотини. — Кино эмиш... Вой ношукр банда-ей! Ана, рангли телевизор олиб бериб қўйибман. Менга деса ётвилиб кўрмайсани.

— Ётвилиб кўрмайсани, эмиш... Ётвилиб кўриш у ёнда турсин, бирров кўз ташлаб олмаيمان, — деди Тешавой пиқиллаб, фартугига бурнини артиб кўркан. У аста-секин ўзида қандайдир журят сезиб, овозини бир парда кўтарди. — Ҳозир ҳамма тенг ҳуқуқли, билдингизми! Ҳадеб ичиб келавермай, бундоқ уй ишларига ҳам қарашинг.

— Қарашмайман. Мен сенга эркак эмасман, уй ишларини қиладиган. Тушундингизми? Ҳадеб мингирлаб жигимга тегаверма, бўлмаса онангини Уққўрондан кўрсатаман. Пайпоқини еч!

— Ечмайман! — Тешавой юрак ютиб хотинига тик қаради. Энди у ўзича қатъий бир қарорга келиб қўйганди. —

Улар бўлсам ўлиб бўлдим. Кетаман. Худого шуқур, ота-онам бор, болаларимни бир амаллаб боқиб оларман. Жигарларим қараб туришмас.

— Тўрт томонинг қиёла! Сендақа шалтоқ эр керакмас менга.

— Мен ҳам сиздақа алкаш хотин билан турмайман.

Шу гапгами ёки эрининг тикка гап қайтарайганигами, хотинининг қазаби қайнаб кетдию, «сен кимга гап қайтаряпсан?» дея қулоқлашлаб чаккасига бир шаллоқ тортиб юборди...

Тешавойнинг кўзи мошдек очилиб кетди. У кўзини очдию, тепсида энгашиб турган хотинига кўз тушди.

— И-и, хотин ака, урманг. Бошқа гап қайтармайман. Жо-он хотин ака, урманг, — деди у довдираб.

Эрининг кўзи очилганини кўрган хотини шаллайиб қаравотнинг бир чеккасига ўтириб қолди.

— Вой дасаси-ей! Шунчалкин ҳам ичасизми, а? Алаҳсирашингизни кўриб, ўлиб қолсангиз, деб қўриб келдим. Шу эркамдан ичмай қўя-қолсангиз нима қилади-я, — деб поллиди хотини ўридан тураркан.

Тешавой боши қоғовари уйсдек гувиллаб, зўр-базўр ўридан турди.

— Уфф-фф! Хайрият, тушим экан. Бўлди, хотиниңон, таваб қилдим. Бундан кейин бир қултум ҳам оғзимга олмаيمان, — деди у овози зўрға чиқиб ва ўзига-ўзи қўшиб қўйди: — Аёлларнинг туши тескарисидан келади, дейишарди. Йиқилиб, эркакларнинг туши ҳам тескари келсин-е. Туф-е!

Баҳром ЮНУСОВ

МАНСАБПАРАСТНИНГ ФАЛСАФАСИ

— Қорае! Яхши одам-да, — дейман ҳамкасблар олдига, — койиса ҳам мақтаётгандек қўнғилга хуш ёқди. Иш юришини дейди-да!

Бу гап албатта унинг қулоғига етади. У энди мени кўрса қулиб қўришади.

— Ишбилармон бошлиқ, — дейман бошқа сўхбатда. — Қаранг, бир йилдаёқ кабинетининг полини янгилади-я... У бунинг ҳам эшитида. Ўтиришларда мени ёнига имлайди.

— Ҳаммамизга меҳрибон, — дейман бошқа жойда — нима десанг йўқ демайди.

Мен уни мақтайверман. У эса мени ўзи томон тортаверади. Қарабсизки, ёнига бориб қолибман, Энди мақташдан фойда йўқ — бари бир жойини бермайди.

— Э. Қораевми?! — дейман одамларга, — турган-битгани заҳар-ку! Бақириб турмаса кунини ўтмайдигандай...

— Ишнинг кўзини билмайди, — дейман бошқа гурунг-да, — бир йилда аранг полини янгилади!

— Унинг кунини битиб қолди, — дейман ишонч билан, — саҳийлик ҳам эми билан-да! Ўнатишдан берса-ку, билади-и. Давлатники деб аямайди-да... Бунақада... Шундай қилиб ўзимга йўл очаман.

Алимардон БҲРОНОВ

РОЯЛЬ УЗОҚРОҚ ЁНАДИ

ХАНДАЛАР

Кампир студентнинг қўлига ташлаб олган плашига ишора қилиб, деди:

— Ҳеч бўлмаса плашининг кўтаришиб олай, сента оғирлик қилётгандир.

— Бу плаш эмас, — деб жавоб берди йигит. — Бу курсдошим Шухрат. Ана ўша аълочи студент.

Қўнғироқ чалинган, уй бекасиз эшикни очди.

Ут учирувчи музика мактабига кириш учун имтиҳон топишлариди. Ундан сўрашди:

— Скрипка билан рояль ўртасида қандай фарқ бор?

— Рояль узоқроқ ёнади, — деб жавоб берди ўт учирувчи.

Трамвайда кетаётган кампир ёнида тик турган қотма студентдан сўради:

— Намунча озиб-тўзиб кетдинг, болам?

— Уқини оғир...

— Ҳойнаҳой сен аълочи бўлсанг керак.

— Йўқ...

Х Х Х

Агар бутун дунё хотин кишининг ҳукмида бўлса нима бўларди?

— Даставвал, у барча чиройли аёлларнинг ёстигини қуритарди.

Х Х Х

Ароқхўр эр арокдан ҳам хотинини қўпроқ ёқтириши мумкинми?

— Мумкин, агар хотини эрини ароқ билан татминлаб турса!

Х Х Х

Ичкиликбоолик, оз бўлса-да, кишига осоийшталлик келтириши мумкинми?

Ҳа, меъбридан бошиб кетса, абадий осоийшталлик келтириши турган гап!

Х Х Х

Кулгилли бўлмаган гапга кулаверадиган кишилар ҳам учраб турадими?

Ҳа, бу одад эси паст ёки оғзи тўла тилла тиши бор одамларда учрайди.

Х Х Х

Хотин қайси ҳолларда эридан шубҳалана бошлайди?

Агар эр тўсатдан қўпол ёки аксинча мулоийм бўлиб қолса.

Х Х Х

Нима учун хотинлар доимо эрининг дидини ерга урадилар?

Ҳар доим ҳам эмас. Эрининг хотин танлашдаги дидини ҳеч бир хотин ёмонлаганини эшитганимиз?

Урду тилидан Ш. МИРЗАЕВ таржимаси

Бош редактор: Одил ЕҚУБОВ

Редколлегия: Раҳим АҲМЕДОВ, Рамз БОБОЖОН, Собир БОБОЕВ, Барот БОЙҚОБИЛОВ, Эркин ВОҲИДОВ, Иброҳим ҒАФУРОВ (бош редактор ўринбосари), Саъдулла ҚАРОМАТОВ, Асқад МУХТОР, Абдулла ОРИПОВ, Назир САҒАДОВ, Улмас УМАРБЕКОВ, Маматқул ҲАЗРАТҚУЛОВ (масъул секретарь), Тўлпбергана ҚАЙИПБЕРГАНОВ, Тўлқино ҚОДИРОВА, Лазиз ҚАЮМОВ, Малик ҚАЮМОВ, Сора ЭШОНТУРАЕВА.

РЕДАКЦИЯ АДРЕСИ: Тошкент — 700029, Ленин кўчаси 41. ТЕЛЕФОНЛАР: Бош редактор — 33-52-91, 32-57-42, қабулхона — 32-54-71; бош редактор ўринбосари — 33-43-65, 32-54-66; масъул секретарь — 33-49-93, 32-58-49; БҲЛИМЛАР: ижтимоий-сиёсий — 32-56-50; танқид ва адабиётшунослик — 32-55-98; поэзия ва проза — 32-55-78; санъат — 32-56-48; сатира ва юмор — 32-56-49; фотолаборатория — 32-58-95.

РЕДАКЦИЯГА ЖЕЛТАН ҚЎЛБЕМА ВА СУРАТЛАР АВТОРЛАРИГА ҚАЙТАРИЛМАЙДИ. ҲИКОЯЛАР УЧ ИНТЕРВАДА 14 БЕГ, ОЧЕРК ВАМАҚОЛАЛАР 12 БЕГДАН ОШМАСЛИГИ КЕРАК.

Р-09468. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденили босмачоноси. Тошкент шаҳри. Индекс 64593. В. 3150.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12

ЖУМА
КУНЛАРИ
ЧИҚАДИ
БАҲОСИ 10 ТИЙИН

ЎЗБЕКИСТОН
АДАБИЁТИ ВА САНАТИ

ЛИТЕРАТУРА И ИСКУССТВО УЗБЕКИСТАНА

Орган союза писателей Узбекистана и Министерства культуры Узбекской ССР.

Барча газета ва журналлар каби ЎЗБЕКИСТОН АДАБИЁТИ ВА САНАТИ ГАЗЕТАСИГА ҲАМ 1985 ЙИЛ УЧУН ОБУНА ДАВОМ ЭТМОҚДА

ОБУНА БАРЧА «СОЮЗПЕЧАТЬ» АГЕНТЛИКЛАРИДА, АЛОҚА БҲЛИМЛАРИДА ВА ИШ ЖОЙЛАРИДА, ШУНИНГДЕК, ЖАМОАТЧИ МАТБУОТ ТАРҚАТУВЧИЛАР ТОМОНИДАН ҚАБУЛ ҚИЛИНАДИ.